AKTUALNO VPRAŠANJE

Naši delovni kolektivi so pred večjo odgovornostjo. Zaupanje skupnosti, ki pušča kolektivom vedno večja sredstva, nalaga samoupravnim in drugim organom vedno večje dolžnosti.

Hkrati skupnost prepušča večino funkcij samoupravnim organom v pogledu gospodarjenja sploh. Glavno besedo imajo kolektivi v iskanju možnosti za povečanje dohodka in skladno s tem seveda o vprašanjih produktivnosti in podobno. Pri reševanju teh vprašanj pa se kolektivi oziroma njihovi organi srečujejo z neštetimi težavami v proizvodnem procesu, v konkurenci na tržišču in podobno.

Pri vseh teh pestrih vprašanjih pa marsikje puščajo v ozadju skrb za delavce, skrb za družine zaposlenih — skrb za ljudi. Le malo podjetij imamo še na Gorenjskem, kjer je kadrovska politika urejena na pravi osnovi. Vse

LJUDJE

se o delavcih govori v duhu administrativne, ozke personalne službe. Komisije za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij in drugi organi se ponekod zelo uspešno uveljavljajo, toda to delo je zelo zahtevno. Gre za pravilno ocenjevanje delavcev kot ljudi, za vrsto problemov, ki nastajajo z medsebojnimi odnosi v podjetjih, gre za evidenco in vzgojo zlasti mladega kadra in podobno.

To vprašanje postaja še zlasti aktualno ob sedanji omejitvi zaposlovanja v nekatere dejavnosti. Ti ukrepi nalagajo še skrbnejšo kadrovsko politiko, politiko čimbolj racionalnega usposabljanja delavcev na njihovih delovnih mestih, skrb za njihovo vsestransko izpopolnjevanje, skrb, da bodo ne samo na delovnem mestu, marveč tudi v samoupravnih organih in drugih organizacijah lahko čim več prispevali skupnosti in s tem tudi sebi. K. M.

AKTUALNO VPRAŠANJE

GLAS GORENJSKE

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO

LETO XII., ŠT. 12 — CENA DIN 10.— KRANJ, 13. FEBRUARJA 1959

V sredo popoldne so tudi v Kranju pokopavali Pusta in njegove norčije. Tradicionalnemu pogrebnemu obredu, ki ga je tudi letos pripravil kolektiv tovarne »Planika«, je prisostvovala nepregledna množica Kranjčanov

Za ali proti

Nekateri ljudje iz podjetij govore, da je treba zaposliti nove delavce že zato, ker so se z novimi predpisi občutneje podaljšali dopusti in pa dnevni počitek delavcev. Ni dvoma, da je v tem nekaj resnice. Še posebej velja to za tekstilno industrijo, kjer so v večini zaposlene žene, ki so z novim zakonom o delovnih razmerjih še posebej zaščitene.

Je pa hkrati spet res, da ljudje s številkami vendar malo pretiravajo. V nobenem podjetju na račun podaljšanih dopustov in polurnega odmora niso dodatno izgubili 10 % delovnega časa, ki ga baje sedaj morajo nadoknaditi z novimi delavci. Vendar so tudi taki, ki to dokazujejo.

V kranjski občini so v letu 1957 — torej tedaj, ko še niso veljali novi predpisi o dopustih — predstavljali dopusti 4,68 % celokupnega fonda delovnega časa, v letu 1958 (torej po novih predpisih) pa samo 0,92 % več ali 5,6 %.

Take so številke!

Vendar številke še ne povedo vsega. Podaljšana dnevni odmor in letni počitek dobro vplivata na proizvodnjo. Človek je bolj spočit in laže dela. V mnogih podjetjih so izračunali, da produktivnost zaradi podaljšanega odmora ni padla, marveč se je — nasprotno — povečala. Prav tako je z letnimi dopusti. Zato niti 0,92 %, kolikor se je v kranjski občini povečal fond dopustov v celokupnem fondu delovnega časa, ne predstavlja povsem realne številke, ampak je število izpadlih produktivnih ur na račun povečanih dopustov praviloma še nižje.

Nekoliko temeljiteje pa bi bilo treba pogledati tudi na notranje rezerve v podjetjih. Ni pretirano trditi, da bi se zmanjšanje produktivnih ur lahko nadoknadilo izključno iz notranjih rezerv. Številke govore, da bi pri tem nastal celo občuten presežek. V kranjski občini so v letu 1958 znesli razni dvomljivi izostanki z dela nič manj kot 6,3 % celokupnega fonda delovnega časa ali 2,286.653 delovnih ur. Materialna škoda zaradi tolikšnih izostankov znaša najmanj 450 milijonov dinarjev.

Z zmanjševanjem dvomljivih izostankov z dela bo treba v prihodnje pokrivati zaradi dopustov izpadle delovne ure, ne pa z dodatnim zaposlovanjem ljudi. Vsako novo zaposlovanje take in podobne skrite rezerve samo prikriva. Tako ima dvojen negativen učinek: predvsem ne vzpodbuja k večji storilnosti, hkrati pa zaostruje stanovanjske in druge komunalne probleme.

Očitno je torej, da so tisti, ki zaradi podaljšanih dopustov zagovarjajo dodatno zaposlovanje, na napačni poti. -ik

S plenuma OK LMS Kranj

480 mladih za zvezno delovno akcijo

V lokalnih akcijah naj mladina sodeluje pri gradnjah za družbeni standard

Na plenumu okrajnega komiteja LMS Kranj, ki je bil v sredo popoldne in ki sta se ga udeležila tudi člana CK LMS Marjan Rožič in Jaka Bogataj, so najprej razdelili funkcije posameznim članom komiteja, ki so bili izvoljeni na nedavni okrajni mladinski konferenci, in formirali komisije, potem pa so govorili o izvajanju ideološko-političnega programa in o mobilizaciji za mladinske delovne brigade v letošnjem letu.

Sekretar OK LMS Kranj Viktor Kralj je poudaril, da je za politično delo mladinskih aktivov osnovno izvajanje minimalnega ideološkega programa, ki ga je sestavil CK LMS. Pri tem pa so povsod največje težave s predavatelji, zato je predlagal, naj bi pri občinskih mladinskih komitejih ustanovili predavateljske aktive, ki bi bili sposobni, številčno in kvalitetno zagotoviti dobre predavatelje vsem osnovnim organizacijam. Druga oblika izobraževanja so seminarji, ki so sicer v zadnjih letih izobrazili že lepo število mladincev in mladink in od katerih je mladinska organizacija upravičeno pričakovala pomoč pri delu v aktivih. Te pomoči pa skorajda ni bilo. V mladinskem izobraževalnem centru v Bohinju bo letos spet 23 seminarjev, na katere naj bi poslali tistem ladince, ki bodo v prihodnje predstavljali vodilni kader mladinskih organizacij in ki se bodo resneje oprijeli dela v najrazličnejših organih samoupravljanja. Vsi občinski komiteji na Gorenjskem bodo v teh dneh priredili za svoje člane tudi posebne 3-dnevne seminarje.

Živahna je bila razprava o pripravah na mobilizacijo za zvezno in lokalne delovne akcije. Lani je bil plan mobilizacije prenešen za 21,5 %, kar pomeni, da je bil vsak četrti organizirani član LM v brigadi. Osnovna pomanjkljivost pri lanskoletni mobilizaciji pa je bila ta, da so prijave zbirali občinski in Okrajni komite in ne osnovne organizacije. Letošnji plan določa za zvezno delovno akcijo štiri brigade in sicer dve kmečki in dve srednješolski. V vsaki bo 120 mladih, skupno torej 480. Prva brigada, ki bo izrazito kmečka in ki bo imela tudi namen vzgojiti zadostno število kmetijskih strokovnjakov in družbenih delavcev na vasi, bo odšla na delo 20. aprila. Druga, srednješolska brigada bo odšla junija. Zanjo še ni določeno, ali jo bodo sestavljali samo dijaki kranjske občine ali pa bo sestavljena iz srednješolcev vseh gorenjskih občin. Tudi tretja brigada, ki bo odšla na delo 1. avgusta, bo srednješolska. Četrta brigada pa bo verjetno kmečko-delavska in bo delala od 1. avgusta do konca septembra. Razen tega bodo letos občinski komiteji Kranj, Jesenice in Tržič pripravili tudi lokalne delovne akcije. Te bi morale pomagati zlasti pri gradnjah za družbeni standard, ker bi s tem večale realna sredstva, ki jih za družbeni standard predvidevajo občine in podjetja. A. T.

OKRAJNA KONFERENCA SZDL

Kranj, 12. februarja.

Jutri, v petek, 13. februarja, se bodo v dvorani Okrajnega ljudskega odbora v Kranju sestali delegati vseh občinskih odborov SZDL iz okraja, na redno letno konferenco.

Konferenca je v času, ki je zlasti pomemben zaradi novih stališč v zvezi z razvojem našega gospodarskega in družbenega življenja. Ni dvoma, da bo osnovna tema konference, kako naj organizacije SZDL pripomorejo k nadaljnjemu dviganju življenskega položaja delovnega človeka in k njegovemu še večjemu uveljavljanju v družbenem življenju in v proizvodnji. S tem v zvezi bo konferenca morala zavzeti jasna stališča do vseh problemov, ki so neposredno povezani z večjo delovno storilnostjo, kot osnov za višji življenjski standard.

Okrajna konferenca SZDL bo nedvomno pripomogla, da se bodo ta stališča še bolj izkristalizirala in v praksi še hitreje uveljavila. V tem je tudi njen osnovni pomen. -ik

Posnemanja vreden zgled

Danes lahko zapišemo nekaj vrstic o novi trgovini na Jesenicah in o tem, kako v zadnjih letih skrbijo na Jesenicah za ureditev trgovskih lokalov. Že pred dvemi leti so napravili odločne korake v to smer. Začeli so graditi novo tržnico in večjo trgovsko-stanovanjsko hišo. Med tem pa so preuredili tudi nekaj dosedanjih lokalov. Tržnica sicer še ni gotova, obratovati pa je začela nova poslovalnica trgovskega podjetja »Zarja« na Jesenicah. Trgovina stoji v središču mesta in je najsodobnejša, z lepim lokalom, priročnimi skladišči, prevzemnim prostorom in potrebnimi sanitarnimi napravami. Mimo tega je v novi hiši še šest stanovanj za uslužbence podjetja, eno pa so dali na razpolago ObLO za potrebe uslužbencev.

Nov lokal posluje že skoraj 14 dni in je stalno obiskan, mnogi pa se radi ustavljajo tudi pred lepo urejeno izložbo. Moramo podčrtati, da je novi lokal v marsičem odpravil pomanjkljivo ponudbo v središču mesta.

To pa je hkrati uspeh mladega kolektiva trgovskega podj. »Zarja« na Jesenicah. Bil je ustanovljen pred dobrimi štirimi leti in je imel štiri lokale in 16 uslužbencev. Leta 1955 je kolektiv ustvaril že 156 milijonov prometa. Ko se je leto kasneje začel pečati še s prodajo na debelo, je povečal promet na 338 milijonov dinarjev. Seveda se je s tem kolektiv tudi primerno povečal in razširil osnovna sredstva.

Leta 1957 je dosegel 458 milijonov prometa in kolektiv je začel razmišljati o gradnji lastne trgovsko-stanovanjske hiše. Iz dohodka so izločili okoli 3 milijone za lastno udeležbo pri najetju 32,600.000 dinarjev posojila. Vrniti ga bodo morali v 15 letih. Kolektiv si je naložil to obveznost s prepričanjem, da jo bo v redu izpolnjeval. Med drugim razpolaga z nekaj nad 8,700.000 dinarjev lastnih skladov.

Lani se je podjetju »Zarja« priključilo še podjetje »Kašta« s svojimi poslovalnicami. Število zaposlenih je naraslo na 52 oseb, med katerimi je 18 vajencev in vajenk. V takem sestavu je imelo podjetje lani nad 700,260.000 dinarjev prometa. -k

Take zime, kot je letošnja, ljudje skorajda ne pomnijo. Na Jezerskem pravijo, da je bilo zadnjikrat tako malo snega v zimi od 1935. na 1936. leto

Vida Tomšič med jeseniškimi delavci

V sredo, 11. februarja je podpredsednica Glavnega odbora SZDL Slovenije, tovarišica Vida Tomšičeva obiskala delovni kolektiv jeseniške železarne. Najprej je imela štiriurni razgovor s člani tovarniškega komiteja ZK, s člani samoupravnih organov in člani mladinskih in drugih organizacij v kolektivu. Tovarišica Tomšičeva se je zanimala za delovno storilnost v obratih železarne, delovne razmere, investicije, ki jih Železarna daje za družbeni standard in podobno. Še posebno se je zanimala za nekatera vprašanja medsebojnih odnosov v kolektivu in za vlogo komunistov v kolektivu. K reševanju nekaterih težav je tovarišica Tomšičeva dala svoje pripombe oziroma predloge, kako naj bi usmerjali nadaljnje delo.

Po razgovoru si je tovarišica Tomšičeva ogledala nekatere oddelke Železarne in se pri tem zanimala za delovne pogoje kot tudi za sanitarno tehnično varnost delavcev.

Popoldne pa je v obratu Javornik imela daljši razgovor s člani samoupravnih in političnih organizacij. K.

32 novih članov ZKS

Osnovne organizacije ZKS v jeseniški občini se pripravljajo na jubilejno leto ZK. Mimo obravnavanja gradiva VII. kongresa ZKJ — za kar imajo organizirane posebne sestanke — razpravljajo na rednih sestankih največ o pripravah za počastitev 40-letnice ZKJ. V tej zvezi sprejemajo razne sklepe in obveznosti. Zlasti veliko razprav so posvetili vključevanju novih članov v ZKS. Uspeh ni izostal. Že v prvih tednih letošnjega leta je bilo sprejetih v osnovne organizacije 32 novih članov, predvsem mlajših delavcev. Hkrati so zbrale organizacije še mnogo predlogov, katere pa bodo obravnavale v prihodnjih tednih. -k

TE DNI PO SVETU

Vojaško sodišče v Parizu je obsodilo na smrt Alžirca Muluda Uragija in Abdela Hafida Čeruka, ki sta izvršila neuspel atentat na ministra Jacquesa Soustella. Ostali obtoženci so bili obsojeni na ječo in denarno globo po 10.000 frankov, en obtoženec pa je bil obsojen na dosmrtno prisilno delo. Neuspeli atentat na Soustella so izvršili 15. septembra lani pri Slavoloku zmage v Parizu.

Omanski urad v Kairu je objavil, da je 7 britanskih vojaških tovornjakov na cesti, ki drži iz Izkija v Nizvo, zavozilo na mine, ki so jih nastavili omanski uporniki. Pri tem je bilo ubitih 15 britanskih vojakov, 9 pa je bilo težko ranjenih

Menderes in Karamanlis, ki se v Zürichu pogajata o ciprskem vprašanju, sta se v ponedeljek spet sestala. Grški zunanji minister Averof je potem dejal, da bi utegnil biti tokratni sestanek odločilen, vendar ni hotel povedati o rezultatih razgovora.

Predstavnik britanskega zunanjega ministrstva je v ponedeljek potrdil vesti iz Washingtona, po katerih namerava Zahod uveljaviti svoje pravice v Berlinu tudi za ceno vojne. Na vprašanje, ali utegne priti do spopada, je dejal, da lahko odgovori samo Sovjetska vlada. Kar zadeva stališče britanske vlade, je dejal, da vlada s to izjavo ne bi rada vzbudila vtisa, da sedanjih problemov ni moč urediti.

V rudarskem revirju Borinage (Belgija) bodo zaprli 8 do 14 premogovnikov, tako da bo ostalo brez dela okrog 6.000 rudarjev. Rudnike bodo zaprli, ker »so postali nerentabilni«.

Kaže, da bo število brezposelnih v ZDA v kratkem doseglo 5 milijonov. Lani v aprilu, ko je bila recesija na višku, je bilo v ZDA 5,12 milijona ljudi brez dela.

V Tunisu je bilo objavljeno alžirsko poročilo, po katerem je padlo v bojih na alžirskih bojiščih v času od 31. januarja do 6. februarja 575 francoskih vojakov, 275 pa je bilo ranjenih. Alžirci so vrgli v zrak 43 vlakov in poškodovali 8 francoskih letal. Na alžirski strani je padlo 78 borcev ,ranjenih pa je bilo 94. Ubitih je bilo 158 civilistov.

Po zadnjih podatkih se je proizvodnja urana v Kanadi lani podvojila, tako da je postala dežela največja proizvajalka naravnega urana. Lani je znašala proizvodnja 15.537 ton.

Podpredsednik komiteja za zunanjo trgovino Ljubo Babić je v sredo dopoldne sprejel v Beogradu delegacijo egiptovske pokrajine ZAR. Delegacija se udeležuje II. zasedanja jugoslovansko-egiptovske komisije za gospodarsko sodelovanje. Ljubo Babić in člani delegacije so izmenjali misli o tekočih vprašanjih menjave blaga in gospodarskih odnosov med obema deželama.

Burmanska vojska je začela operacije proti uporniškim skupinam na raznih področjih dežele. V teh akcijah je bilo po uradnih poročilih ubitih 9 upornikov, ranjenih pa 7. V Šanu je prišlo do večjih spopadov med vladnimi četami in uporniki. V centralni Burmi je v sredo ponoči potniški vlak zavozil na mino, na kar so uporniki vlak začeli obstreljevati. Vojaštvo je odgovorilo z ognjem iz strojnic in pognalo upornike v beg.

IZDAJA ČP »GORENJSKI TISK« / UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR / DIREKTOR IN ODGOVORNI UREDNIK SLAVKO BEZNIK / TELEFON UREDNIŠTVA ŠT. 397 — UPRAVE ŠT. 475 — TEKOČI RAČUN PRI KOMUNALNI BANKI V KRANJU 607-70-1-135 / IZHAJA OB PONEDELJKIH IN PETKIH / LETNA NAROČNINA 600 DINARJEV, MESEČNA NAROČNINA 50 DINARJEV

LJUDJE IN DOGODKI

Kartum pozdravlja predsednika Tita

Kot druga afriška dežela in šesta po vrsti na sedanjem potovanju bo predsednika Tita sprejel Sudan.

Sudan je mlada država. Šele pred tremi leti je stopila pot neodvisnosti. Že na prvih korakih pa se je srečala z vrsto težav na vseh področjih: na gospodarskem na političnem tako v notranjem življenju kot v zunanjih odnosih. Prejšnja vlada predsednika Kalila jim ni bila v celoti kos. Zlasti je bodlo v oči dejstvo, da je ta vlada iskala pomoči in podpore na Zahodu in puščala ob strani najbolj naravno možnost za svoj razvoj — dobre sosedske odnose z Egiptom, oziroma današnjo Združeno arabsko republiko. Med obema deželama je prišlo celo do vrste sporov, v katerih je prevladoval zlasti spor o razdelitvi Nilovih voda. Prišlo je do zaostritve v medsebojnih odnosih, ki so resno ogrožale tudi vso enotnost arabskega sveta.

Prav tako se je moral Sudan spoprijemati tudi z vrsto težav na notranjem področju. V deželi so vladala ostra nasprotja med »belim«, islamskim severom in »črnim«, poganskim jugom. Prišlo je celo do upora v južnih pokrajinah in do prelivanja krvi. Na gospodarskem področju se je Sudan prav tako srečeval s precejšnimi težavami, ker je njegovo gospodarstvo izključno vezano na proizvodnjo in prodajo bombaža. Tako so to deželo, ki je desetkrat večja od Jugoslavije, ima pa manj prebivalcev (kakih 12 do 14 milijonov), razdirala huda nasprotja in boji, ki so slabile deželo in otežkočala vsak napor, da bi utrdili razmere v deželi in pospešili prepotrebni razvoj in napredek.

Šele nova vlada, ki je z nedavnim državnim udarom prevzela oblast v roke, je trdneje zgrabila vajeti in skuša z odločnejšimi ukrepi razvozlati težavna nasprotja in probleme mladega Sudana. Sudan je s skupino vojaških voditeljev z generalom Abudom dobil trdno in krepko vlado, odločno vodstvo, ki je pripravljeno premostiti težave in pospešiti razvoj dežele. V zunanjepolitičnih odnosih se je nova vlada izrekla za prijateljske odnose s sosedno Združeno arabsko republiko, kar je temelj za sleherni ugodnejši razvoj Sudana. Prav tako je nova vlada objavila, da bo spoštovala načela ZN in da bo razvijala prijateljske odnose z vsemi tistimi državami, ki bodo spoštovale sudansko neodvisnost in enakopravnost. Hkrati je vlada generala Abuda izjavila, da bo njena politika temeljila na načelih Bandunga in da se ne bo vključila v noben vojaški ali politični blok velikih sil.

Vse to je seveda omogočilo, da se med novim Sudanom in Jugoslavijo vzpostavijo tesni stiki. Jugoslavija je že od nekdaj s simpatijami spremljala boj za neodvisnost sudanskega naroda in je tudi vedno izražala pripravljenost, da podpre nadaljni razvoj te nove afriške države. Prav zato jugoslovanski gostje tudi tukaj ne bodo naleteli na težave, ko bodo razpravljali o vprašanjih, ki zanimajo obe deželi. Obisk predsednika Tita bo zatorej nedvomno samo poglobil in razširil dosedanje sodelovanj in še tesneje zbližal obe deželi z dveh različnih celin.

Martin Tomažič

kratko, vendar zanimivo

84 NOVIH ČLANOV V MLADINSKI ORGANIZACIJI

V Čufarjevem gledališču na Jesenicah je bila v ponedeljek mladinska svečanost. Dijaki gimnazije so priredili akademijo v počastitev 110. obletnice smrti Franceta Prešerna. Na tej prireditvi je prvič nastopil 40-članski mladinski mešani pevski zbor jeseniške gimnazije. Predstavil se je kot glasovno svež in mnogo obetajoč zbor. Tudi ostale glasbene in recitatorske točke, s katerimi so izvajali dijaki v glavnem Prešernova dela, so bila dobro pripravljene. Akademiji je sledila pomembna mladinska svečanost. 84 učencev treh VIII. razredov osemletne šole »Prežihov Voranc« je bilo sprejetih v mladinsko organizacijo. Razen mladincev in članov profesorskega zbora so svečanosti prisostvovali tudi predstavniki mladinske organizacije.

Opoldanski proslavi je sledila popoldne še druga proslava. Prirejena je bila za šolsko mladino osemletne šole »Tone Čufar« na Jesenicah. Uvodnim besedam o pomenu slovenskega kulturnega praznika je sledil nastop šolskega pionirskega pevskega zbora, nato pa recitacijske, glasbene, baletne in druge točke. Tudi ta akademija je bila dobro pripravljena; zapisati moramo, da so jeseniške šole letos primerno in predvsem z bogatim in kvalitetnim programom počastile Prešernov spomin. **U.**

VELIKA ZMOGLJIVOST JESENIŠKE VALILNICE

Društvo rejcev malih živali na Jesenicah je mnogo storilo za dvig kokošjereje. Iz manjših valilnic je zgradilo lani osrednjo valilnico za plemenito kurjo pasmo. Z 12.500 enodnevnih piščancev je krila valilnica lani potrebe 18 kmetijskih zadrug v kranjskem okraju. Plodno delovanje jeseniškega društva rejcev malih živali sta sklenila podpreti tudi ObLO Jesenice in Železarna. Valilnico so modernizirali in kapaciteto toliko povečali, da bo dajala tedensko po 3000 piščancev. Z valjenjem bodo začeli te dni, marca pa bodo te piščance že oddali. Modernizirana valilnica bo v prihodnje krila potrebe vse Gorenjske in Primorske. **U.**

ZDRAVSTVENI DOM TUDI V CERKLJAH

Te dni bodo v Cerkljah odprli zdravstveni dom — podružnico Okrajnega zdravstvenega doma v Kranju. Dom sicer ne bo v novi stavbi, adaptirali pa so štiristanovanjsko zgradbo SLP, ki bo potrebam tega novega zdravstvenega organa povsem ustrezala.

V spodnjih prostorih doma bo zobna ambulanta, splošna ordinacija s posebnim prostorom za aparature in posvetovalnico za zdravnike, zgornje prostore pa bodo preuredili v posvetovalnico za matere in otroke in poseben zobotehniški oddelek. Prostori bodo dobili novo opremo in instrumentarij. — Nedvomno bo zdravstveni dom za cerkljansko področje velikega pomena. **-an**

KAJ BERO CERKLJANI?

S 4.871 prebivalci, za kolikor se je kranjska občina z združitvijo pomnožila, je dobila občane, ki so naročniki časopisov: Glasa Gorenjske prihaja na cerkljansko pošto 460, torej je naročnik skoraj vsaki deseti prebivalec; Slovenskega poročevalca 160; Ljubljanskega dnevnika 72; Ljudske pravice 26; Kmečkega glasa 500; tudi TT ima svoje prijatelje. Med revijami je prva Življenje in tehnika z 52 naročniki, nato Naša žena, Sadjarstvo itd. Kmečka knjiga pošlje na Cerkljansko nad 700 knjig, Prešernova družba nad 300.

Čeprav je cerkljansko področje v neki povesti imenovano Gorsko zakotje, pa gornje številke kažejo, da je ljudstvo povezano z današnjim življenjem in noče zaostajati. **Pak**

TIBOR SEKELJ V KRANJU

Pretekli teden je pripravilo Esperantsko društvo Kranj v fizikalni dvorani na gimnaziji predavanje znanega raziskovalca in publicista Tiborja Seklja o Nepalu. Predavanje je bilo spremljano s skioptičnimi slikami, ki jih je ta raziskovalec posnel med šest mesečnim bivanjem v tej deželi. Poslušalci so bili s predavanjem izredno zadovoljni. Žal obisk ni bil velik.

TUDI JEZERJANI ŽELE POSTATI ŠOFERJI

Na splošno željo ljubiteljev avto-moto športa na Jezerskem, se je pretekli teden pričel na Jezerskem enomesečni tečaj za šoferje amaterje, pod vodstvom AMD Kranj. Tečaj je 4-krat tedensko, obiskuje pa ga 25 tečajnikov. Ob zaključku tečaja bodo tečajniki polagali društvene izpite, nato pa še pred strokovno komisijo izpite za A in B kategorijo. To je prvi tovrsten tečaj na Jezerskem.

naša kronika

FESTIVAL »BRATSTVO — ENOTNOST« V KRANJU

Ob prazniku Dneva mladosti in rojstnem dnevu maršala Tita, bo letos v Kranju V. mladinski festival »Bratstvo-enotnost«. Tiste dni se bo zbralo v Kranju nad 1000 mladincev in mladink iz vse domovine, ki se bodo med seboj srečali na športnih igriščih, razen tega pa bodo imeli tudi vrsto kulturnih prireditev.

V torek popoldne se je sestal poseben odbor pri OK LMS, ki je na sestanku razpravljal o organizaciji festivala. Po dosedanjih začetnih pripravah lahko pričakujemo, da bo kranjska mladina festival vzorno izvedla. Sestanek je vodil predsednik OSS Andrej Verbič, ki je istočasno tudi pokrovitelj V. mladinskega festivala »Bratstvo-enotnost«.

POSVET MLADINSKIH AKTIVISTOV

V soboto, 7. februarja dopoldne je priredil Občinski komite LMS Kranj posvetovanje z vsemi predsedniki in sekretarji osnovnih mladinskih organizacij kranjske občine. Opaziti je bilo, da je bila udeležba na tem posvetovanju premajhna, saj se iz večjih kranjskih podjetij (Tiskanina, Sava) ni posvetovanja nihče udeležil. Na posvetovanju so govorili o problemih in težavah osnovnih organizacij ter o sprejemu mladih v ZK. **M. Ž.**

ŽALNA KOMEMORACIJA V ŠKOFJI LOKI

Dne 9. februarja 1944. leta so fašistični okupatorji v Škofji Loki ustrelili 50 talcev. Kakor vsa leta po vojni, je bila tudi v ponedeljek žalna komemoracija na kraju zločina. Razen svojcev se je svečanosti udeležilo tudi nad 1000 prebivalcev iz Škofje Loke in okolice, ki so se zbrali v mestu in odšli na kraj prireditve v sprevodu.

Po govoru je bil še krajši žalni spored, v katerem so sodelovali pevski zbor in godba Svobode ter gimnazijska mladina iz Škofje Loke. Četa vojakov pa je izstrelila častno salvo. **M. Č.**

PRED OBČINSKO GLASBENO REVIJO NA JESENICAH

Svet Svobod in prosvetnih društev ObLO Jesenice je pripravil v počastitev 110-letnice smrti Franceta Prešerna kulturni teden. Zaključen bo v soboto in nedeljo z revijo glasbe in petja. Nastopilo bo 21 instrumentalnih in vokalnih ansamblov prosvetnih društev jeseniške občine ter gostje iz Lesc. Nastopilo bo 7 pevskih zborov, 4 orkestri in 3 godbe na pihala. Revija bo v soboto zvečer in nedeljo popoldne v fizkulturnem domu na Jesenicah. Revija je posvečena 40-letnici ZKJ in 90-letnici obstoja jeseniške železarne. **-k**

NA JESENICAH REŠENO VPRAŠANJE STROKOVNIH ŠOL

V Železarni Jesenice je bil posvet predstavnikov jeseniških strokovnih šol, ki so se ga udeležili tudi predsednik OLO Kranj Vinko Hafner, sekretar Sveta za šolstvo LRS Ludvik Gabrovšek, načelnik Sveta za šolstvo LRS Oto Vildman, načelnik tajništva za šolstvo OLO Kranj, Jože Varl ter zastopniki Železarne Jesenice. Na posvetu so razpravljali o vprašanju obstoja in delovanja strokovnih šol na Jesenicah. Navzoči so uvideli potrebo po ustanovitvi Tehnične strokovne šole na Jesenicah, katere ustanovitelj naj bi bil OLO. Zedinili so se tudi o bodočem delovanju Metalurške industrijske šole, katere ustanovitelj naj bo Železarna Jesenice in v sklopu katere naj bi delovala tudi šola za visoko kvalificirane delavce. Govorili so tudi o enotnem vodstvu za omenjene šole. Osvojene sklepe bodo skušali realizirati že s pričetkom novega šolskega leta.

ZANIMIVO PREDAVANJE

V sredo, 11. februarja je bilo v zgornji dvorani Sindikalnega doma zanimivo predavanje s popotovanja po Bavarskih alpah. Predaval je Tone Ogorelc. Za to zanimivo predavanje, ki ga je pripravilo PD Kranj, je vladalo dokajšnje zanimanje.

naš razgovor

Skrivnost v Struževem št. 7

Poročali smo že o obletnici lista Mladina, ki so ga pred 22. leti (11. februarja 1937) začeli izdajati v Kranju napredni krogi pod vodstvom Komunistične partije. Časopis je pogumno, toda previdno (pod kontrolo cenzure) vzbujal med mladino revolucionarno samozavest v borbi proti izkoriščevalskim režimom. Zato so ga kaj kmalu tudi ustavili.

Kot urednika tega lista omenjajo tovariša Jožeta Jana. Odgovorni urednik pa je bil France Tratnik v Struževem pri Kranju.

Pri prvem nismo imeli sreče. Ob obisku na njegovem domu smo dobili le njegovo sliko in pojasnilo, da je on na daljšem potovanju po Dalmaciji.

K naslednjemu, odgovornemu uredniku Francu Tratniku je vodila pot skozi drevored ob Savi do Struževega.

»Zelo rad bi videl, če bi počakali z razgovorom, da se vrne Jan. On ve več o tem. Ima tudi že nekaj podatkov, ki sva jih lani skupno zbirala o tem.«

Tako je svetoval Tratnik. Kljub temu je pripovedoval o raznih podrobnostih, ki mu jih 22 preteklih let še ni izbrisalo iz spomina.

»Kako je prišlo do ustanovitve lista Mladina?

»Prepovedali so list Mlada pota. Zato je bilo treba najti drugo legalno obliko, drugo glasilo za napredno usmerjanje mladine. To je bila Mladina. Mi smo dobili tudi naročnike prepovedanega Mlada pota. Razpošiljali smo časnik po vsej Sloveniji. V kolikih izvodih smo tiskali ta list, pa se danes ne spominjam več.«

»Kako ste dobili članke oziroma gradivo za objavo?«

»Bilo je mnogo pošte vsak dan. Veliko člankov smo prejemali. Seveda ni bilo vse za objavo. Sestajali smo se največkrat pri Colnarjevih za Vodovodnim stolpom in pregledovali, izbirali napise in pripravljali za objavo. Skušali smo objavljati take prispevke, ki so bili pre-

JOŽE JAN
ilegalni urednik »Mladine«

žeti z napredno mislijo in odklanjali vsebinsko nepomembne stvari.«

On, Tratnik, kot je povedal, je bil takrat mlad fant, toda že brezposeln. Ob znani tekstilni stavki je bil v Jugočeški kot podmojster. Ker je aktivno podpiral stavko, so ga potem vrgli na cesto. Bil je mladinski aktivist. Vendar pa v policijskih arhivih še ni bil označen tako kot mnogi drugi komunisti in politični agitatorji, ki so jih zapirali ob vsaki priložnosti. Zato so organizatorji naprednega gibanja prav njega poiskali, da je kot nekompromitirana oseba pred zakonom legalno predstavljal in odgovarjal za uredništvo.

Toda za policijo in za takratno oblast je bila to skrivnost. Skrivnost je bila sprva za poštarja, kako da je na naslov Struževo 7 začelo prihajati kupe pošte, skrivnost za druge, kako da je Tratnik kar čez noč postal tako velika, popularna osebnost.

»Spraševali so me, kako da začnem izdajati list,« pravi Tratnik, »toda odgovor je bil lahek. Brezposeln sem. Veseli me to. Moram kaj zaslužiti, moram nekako priti do kruha.« Tako je odgovarjal policiji.

»So vam delali težave pri izdajanju lista?«

»Seveda. Zmeraj sem moral nositi vse krtačne odtise v cenzuro na Glavarstvo. Karkoli jim ni bilo všeč, so črtali. Če so bili napisi v obrambo delavstva preveč jasni, odkrivanje izkoriščevlskih oblik preveč razvidno, zmeraj smo morali take stvari odstraniti in popravljati.«

»Kako pa je prišlo do ukinitve lista?«

»Prav zaradi cenzure. Ne spomnim se več točno, kako in kaj, ampak nismo več vzdržali. Odklonili so cenzuro krtačnih odtisov pred tiskom in zahtevali v pregled že tiskani list. Tako so nam zaradi cenzure ustavili kar celotno številko. To pa je bila velika izguba, ki je nismo zmogli.«

Tako nam je o mladini pripovedoval takratni urednik France Tratnik.

K. M.

Predlog obširne rekonstrukcije Tiskanine

V pretres kolektivu

preden bodo o tem razpravljali na zboru proizvajalcev - Okrog 400 milijonov za rekonstrukcije - Dva milijona kvadratnih metrov blaga več - Večja produktivnost za 24% - Nič več nočnega dela: glavni cilji rekonstrukcije - Hkrati reševati vsa vprašanja življenjskih pogojev delavcev

V Tiskanini so končali obširni program za rekonstrukcijo te tovarne. Gre za obširnejšo obnovo podjetja, s katero že več let odlašajo in zavlačujejo.

V glavnem je treba popraviti predilnico. Iz varnostnih razlogov je že potrebno obnoviti streho. Ob tej priliki pa hočejo rešiti več težav. V glavnem hočejo razširiti predilnico, da bi vskladili zmogljivosti med obrati. Zmogljivost sedanje predilnice ne zadošča potrebam tkalnice in drugih obratov, dasi morajo predilke delati tudi v nočnih urah. Sodelovanje s škofjeloško, tržiško ali drugimi predilnicami je težavno, ker Tiskanina potrebuje posebno vrsto prediva za tiskano blago, kar je specialnost tega kolektiva.

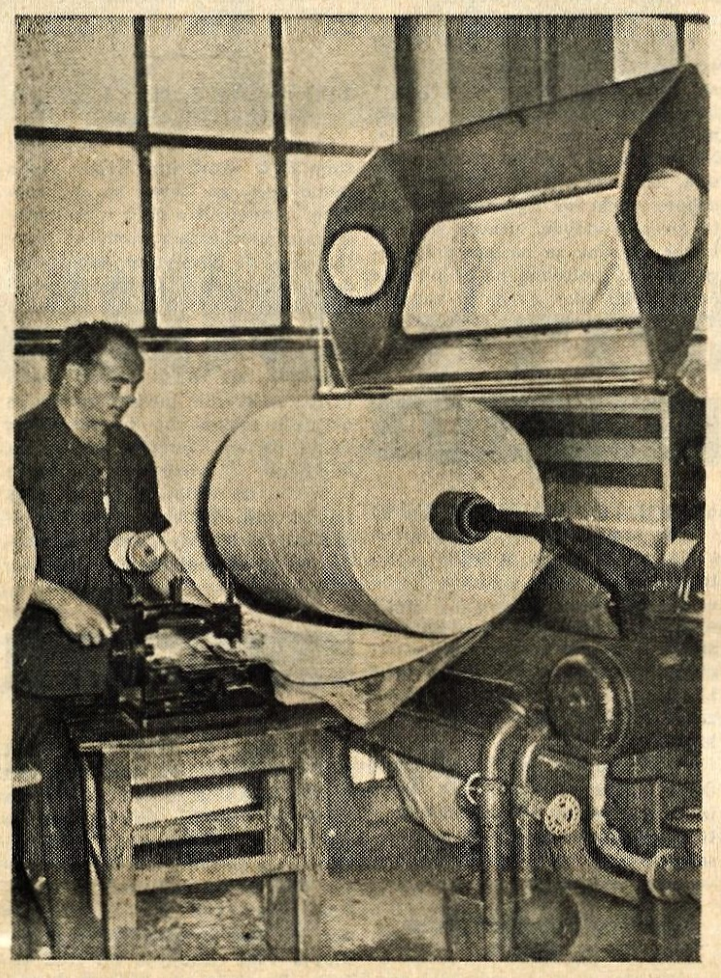

Delavec »Tiskanine« pri stroju

Z obnovo bi pridobili več kot 10.000 novih vreten. Vzporedno s tem bi se bolje izkoriščala tudi zmogljivost ostalih obratov tako, da bi sedanjo proizvodnjo od okroglo 18 milijonov kvadratnih metrov blaga letno povečali na več kot 20 milijonov oziroma za dobra 2 milijona. Hkrati bo rekonstrukcija podjetja izboljšala delovne in higiensko tehnične pogoje. Zdaj ni prostora za umivalnice, kopalnice in stranišča, ni prostora niti za malice. Tudi raznih merilnih naprav in drugih strojev zdaj niso mogli uporabljati prav zaradi pomanjkanja prostorov. Celotne investicije za tako rekonstrukcijo podjetja so predvidene na približno 400 milijonov dinarjev.

Taki so glavni podatki iz dokumentacij načrta za rekonstrukcijo. Toda v času, ko so glavni napori usmerjeni v družbeni standard, je vendarle treba globlje razmisliti o tem. Končno gre še za vprašanje perspektive tekstilne, čevljarske in lesne industrije pri nas. Po sklepu zbora proizvajalcev OLO naj bi se v tej dejavnosti ne dopuščale večje investicije, dokler ne bo izdelan in sprejet načrt dolgoročnejšega perspektivnega razvoja.

Omenjeni načrt rekonstrukcije Tiskanine se je že delno prebil skozi te pomisleke in ugibanja, tako v samem kolektivu kot tudi izven njega. Gre v glavnem za to, da nima kolektiv še nobenih obremenitev in kar je še važnejše: da gre tu za lastna sredstva brez iskanja kreditov. Hkrati branijo to rekonstrukcijo z naslednjimi argumenti, da bodo z rekonstrukcijo zmanjšali število zaposlenih in povečali produktivnost, da gre za izboljšanje delovnih in življenskih pogojev velikemu številu delavcev in da bo s tem podjetje kot tekstilni kombinat imelo jasnejše perspektive razvoja.

Kljub temu bodo dali načrt v ponoven pretres celo nemu kolektivu. Delavci bi vzporedno z načrti o rekonstrukciji in razvoju tovarne, hoteli videti tudi načrt za izboljševanje življenskih pogojev delavcev. So sicer izgledi, da bi v treh letih zadostili vsem prošnjam za stanovanja. V teku je tudi delo za ureditev udobne obratne menze in drugih prostorov.

Celotni načrt razvoja podjetja bodo člani kolektiva znova pretresali, preden bo o njem razpravljal občinski zbor proizvajalcev.

K. M.

Ob 40-letnici KPJ

ZBIRANJE PODATKOV

še zmeraj glavna naloga odbora za proslave na Bledu

Odbor za proslave 40-letnice pri Občinskem komiteju ZK na Bledu je imel pred dnevi drugo sejo.

Glavna njihova naloga je še zmeraj zbiranje podatkov o naprednem gibanju. O tem so največ govorili že na prvi seji. Gre za napredno gibanje na Bledu in okolici zlasti med obema vojnama. Vplivi KPJ so preko jeseniških delavcev bili zelo močni tudi na področju njihove občine. Tega se spominjajo ljudje po okoliških vaseh. Toda napisanega, zbranega gradiva in dokumentacij je bore malo. Zato je njihovo glavno delo osredotočeno v to smer. Člani zgodovinske komisije skupno z organizacijami Zveze borcev obiskujejo stare, napredne delavce, se z njimi razgovarjajo, zbirajo razne zapisnike in drugo takratno čtivo.

Na seji odbora so prav tako govorili o osrednjih proslavah, ki bodo na Bledu ob 40-letnici »Kongresa ujedinjenja« v aprilu. Dne 18. aprila bo bogat program športnih tekmovanj. Proslave na čast jubilejnih dni ustanovitve KPJ bodo zaključili z množičnim zborovanjem v ponedeljek, 20. aprila.

K. M.

NA DNEVNEM REDU V KOMUNAH

NACIONALIZACIJA

Predsednik Okrajnega ljudskega odbora Kranj Vinko Hafner je pred nedavnim imel z novinarji razgovor o najbolj aktualnih gospodarskih in političnih vprašanjih na Gorenjskem. Ko je govoril o zakonu o nacionalizaciji gradbenih zemljišč in najemnih zgradb ter prostorov, je poudaril, da bodo posamezne občine v teh dneh sprejemale ožje mestne zazidalne okoliše, da bo v nekaterih komunah treba predloge, ki so jih povsod že pripravili, nekoliko spremenili, ker so šli pri določanju zazidalnega okoliša predaleč. Tak primer je n. pr. Tržič.

Na ponedeljkovi seji Občinskega ljudskega odbora v Tržiču je bila glavna točka dnevnega reda prav sprejemanje ožjega mestnega zazidalnega okoliša, ki pa je precej ožji, kot je predvideval prvotni predlog. V Tržiču menijo, da bo zazidalni okoliš, ki so ga sprejeli na skupni seji obeh zborov ObLO, popolnoma zadostoval za vse njihove gradbene potrebe. Sicer pa zakon dovoljuje, da se lahko postopoma tudi razširi, če je to potrebno. V prvotnem predlogu so prišle do izraza težnje nekaterih posameznikov, ki bi radi zidali hiše zunaj že prej določenih zazidalnih okolišev in ki so menili, da bodo prav z zakonom o nacionalizaciji to lahko dosegli. Zazidalni okoliš, ki so ga sprejeli na seji ObLO, obsega zdaj celotno področje mesta z Bistrico in Mlako, na Križkem polju pa poteka meja od Gasilskega doma v Križah proti Ljubeljski cesti, medtem ko je bila prvotna meja postavljena na črto Železniška postaja — Osnovna šola Križe.

Medtem ko so po vsej Gorenjski že sprejeli ali vsaj dokončno pripravili ožje mestne zazidalne okoliše, pa počasneje potekajo dela za nacionalizacijo stanovanjskih in poslovnih zgradb. Komisija, ki so jo v ta namen izvolili tudi v Tržiču, je pričela s študijem dejanskega stanja in s pripravljanjem spiskov vseh objektov, ki pridejo v poštev za nacionalizacijo, k delu samemu pa še niso pristopili.

Na vprašanje, ali predvidevajo morebitne adaptacije ali rekonstrukcije nacionaliziranih lokalov ali stavb, s čemer bi lahko precej izboljšali trgovsko mrežo, nam je načelnik Sveta za gospodarstvo ObLO Tržič povedal, da so z adaptacijskimi in rekonstrukcijskimi deli na privatnih stavbah začela podjetja že pred izdajo zakona o nacionalizaciji, čeprav so pogosto naletela na precejšen odpor posameznih hišnih lastnikov, ki so dela ovirali ali pa stavili pogoje, ki jih ni bilo mogoče sprejeti. Vseh teh ovir zdaj ne bo več in bodo v prihodnje razne načrte za izboljšanje trgovske mreže laže uresničevali.

A. T.

V Kropi:

Po enoti proizvoda

Podjetje »Plamen« v Kropi je po sklepu Delavskega sveta s 1. januarjem t. l. prešlo na nagrajevanje po enoti proizvoda.

Da bi o tem zvedeli kaj več, smo se obrnili na predsednika sindikalne podružnice »Plamen« v Kropi, tov. Toneta Beštra, ki nam je odgovoril na nekaj vprašanj.

»Kako ste pristopili k nagrajevanju po enoti proizvoda?«

»Na osnovi lanskoletnega dela (avgust, september, oktober in november) smo izdelali poseben elaborat. Celotno proizvodnjo smo razdelili na 25 grup in določili za vsako grupo izdelka ceno za enoto proizvoda na posameznih delovnih mestih. Ves plačilni sklad smo razdelili po posameznih delovnih mestih v proizvodnji. Seveda smo od tega predvideli določen odstotek za vzdrževalne obrate in ostala režijska mesta.«

Tone Bešter

»Kako ste seznanili člane kolektiva z novim načinom nagrajevanja?«

»O tem so se najprej seznanili člani samoupravnih organov in člani odbora sindikalne podružnice in potem seznanili ostale člane kolektiva. Poleg tega je že sklicala sindikalna podružnica dva sestanka mojstrov in vodij oddelkov. Seznanjeni vodilni kader in mojstri tolmačijo tak način nagrajevanja v oddelkih. Pri izplačilu za januar bodo delavcem še posebej tolmačili nagrajevanje po enoti proizvoda. Vsem še stvar ni jasna.«

»Kaj pričakujete od tega načina nagrajevanja?«

»Upamo, da bo nagrajevanje po enoti proizvoda pozitivno vplivalo na večjo storilnost. Nagrajevanje bo bolj pravično, ker bo odvisno le od pravilnega razmerja med posameznimi tarifnimi postavkami, ne pa od višine tarifnih postavk v novem tarifnem pravilniku.«

»Ker ste že omenili novi tarifni pravilnik, nas zanima, kaj mislite o stališču Republiškega Sveta sindikatov Slovenije, da ostanejo tarifne postavke nespremenjene, poveča pa se naj osebni zaslužek z delom na akordu, z normami in podobno?«

»Mi imamo to zajamčeno že z nagrajevanjem po enoti proizvoda. Zato je pri izdelavi novega tarifnega pravilnika, ki ga že dela posebna komisija, predvsem važno, da bodo tarifne postavke v pravem razmerju, kar sem že poudaril. Višina zaslužka pa bo tako odvisna samo od prizadevanja posameznika. Zaradi tega ne predvidevamo kakega povišanja plač po TP, razen od sedaj nepravilnega razmerja.«

C. R.

Pismo iz Škofje Loke

Kam naj gre mladina?

Na Trati pri Škofji Loki je 80 odstotkov škofjeloške industrije. Tu so delavska naselja, kjer stanuje mnogo mater in žena, ki so zaposlene v raznih podjetjih (Gorenjska predilnica, Lesno industrijsko podjetje »Jelovica« itd.). Kolektiv Gorenjske predilnice se je odločil, da bo prizadetim materam pomagal. V bloku, ki je še v gradnji, bodo uredili dnevno zavetišče za predšolske otroke. Matere so ta korak z veseljem sprejele.

Pri tem ukrepu pa ostane nerešeno še bolj kritično vprašanje, kako pomagati šolski mladini.

Pred več leti sta osnovna organizacija ZKS in SZDL na Trati ustanovili društvo »Svoboda«. Gorenjska predilnica ji je poklonila večjo, lepo urejeno barako. Mladina je imela veliko veselje in zanimanje. Organizirali so razne kulturne in športne sekcije, kakor nogomet, namizni tenis, nadalje pevsko in igralsko skupino ter čitalnico. Na žalost je bilo vse to delo kmalu uničeno, ko je baraka z vsem inventarjem pogorela. Nekaj časa so člani »Svobode« upali, da bodo našli še kak primeren prostor, ker pa na vsem terenu ni bilo mogoče dobiti prostora, je polagoma društvo »Svoboda« zamrlo.

Množične organizacije vidijo in čutijo, da je tu treba nujno nekaj ukreniti v pomoč mladini. Na mnogih sestankih o tem govorijo. Organizirali so novo, telovadno društvo »Partizan«. Vendar, ko pride do dejanja, se stvar ustavi, ker ni prostora. Tako gre iz leta v leto. Vsako leto, ko se sprejema družbeni plan, se precej denarja določi za olepševanje mesta, za obnovitev starih mestnih zgodovinskih objektov itd. Vse to je zelo lepo. Vendar bi bilo zelo dobro in koristno, ko bi se vsaj delček tega denarja vsako leto predvidel tudi za pomoč naši mladini.

K. I.

Občinska konferenca Zveze borcev v Škofji Loki

Spomenik padlim borcem v Loki

V nedeljo dopoldne je bila v Škofji Loki redna letna občinska konferenca Zveze borcev. Prvič so se je udeležili tudi delegati nekdanje občine Gorenja vas. Iz poročila smo povzeli, da je Zveza borcev v občini, poleg SZDL, najmočnejša politična organizacija s 1115 člani, vendar so na konferenci ugotovili, da je še vedno precej borcev in aktivistov NOV, zlasti žena, ki niso člani organizacije. Ker bo pri občinskem odboru Zveze borcev ustanovljena tudi sekcija bivših vojnih ujetnikov, političnih zapornikov, internirancev ter deportirancev, bo potrebno takoj ugotoviti njihovo število in tiste ,ki še niso člani, pa imajo zato pogoje, tudi sprejeti.

Glavno delo občinskega odbora Zveze borcev se je v preteklem letu odvijalo v petih komisijah. Pomembno vlogo sta imeli zlasti komisiji za zgodovinsko in spomeniško dejavnost. Zbrani zgodovinski material so razstavili v muzeju NOB v Škofji Loki, ki ga je obiskalo že nad 10.000 ljudi. Prav tako vzdržujejo 33 različnih zgodovinskih obeležij in 47 grobišč ter posameznih grobov padlih borcev. Na konferenci so poudarili, da bo treba v tej smeri še precej delati, predvsem v Poljanski dolini, če bodo zato dani tudi potrebni pogoji. Med drugim nameravajo zgraditi centralni spomenik padlim borcem v Škofji Loki. V občini je še vedno 62 nepreskrbljenih otrok padlih borcev, ki pa se vsi šolajo in prejemajo podporo v različnih oblikah, povprečno 2 do 3 tisoč dinarjev mesečno. Vendar so delegati opozorili na zelo slabe učne uspehe nekaterih teh otrok, kar pa zanje predstavlja resno oviro za pridobitev kvalifikacije. Zato bo v takih primerih potrebna neposredna pomoč organizacije Zveze borcev.

Konferenca je tudi poudarila premajhno aktivnost borcev v delavskem in družbenem upravljanju. Sodili so, da bi morali borci tudi pri teh, tako zelo pomembnih družbenih funkcijah, prednjačiti in se boriti za napredne socialistične odnose. Žal pa se ugotavlja pri večjem delu članov precejšnje nezanimanje. Delno je temu kriva tudi prenizka strokovna izobrazba posameznikov, zato so delegati predlagali, naj bo skrb za njihovo vzgojo bolj intenzivna. Razpravljali so še o obveznostih organizacije za uspešno izvajanje izvenarmadne vzgoje, o strelstvu, o upokojitvi borcev in še o nekaterih drugih vprašanjih. Ob koncu pa so sklenili, da bo organizacija Zveze borcev aktivno sodelovala pri prireditvah 40. obletnice ustanovitve Komunistične partije Jugoslavije, sprejeli pa so na osnovi razprave še več drugih sklepov, katerih izvedba bo pripomogla, da se bo organizacija še bolj uveljavila v družbenem življenju v občini. Izvolili so tudi nov 19-članski upravni odbor in komisije.

M. Č.

gorenjski obveščevalec

ZDRAVNIŠKA DEŽURNA SLUŽBA

Zdravstveni dom Kranj, Poljska pot 8, telefon 218, naročila za prevoz bolnikov, telefon 04.

MALI OGLASI

Privatnikom ne objavljamo oglasov pred vplačilom. Cena malih oglasov je: preklic 20, izgubljeno 10, ostalo 12 din od besede, naročniki imajo 50 % popusta.

Telefonska številka naročniškega in oglasnega oddelka je 475, uredništva 397.

Starejšo žensko, lahko upokojenko za **Koper, potrebuje družina s 3 otroki.** Nastop možen takoj. Naslov v oglasnem oddelku pod »Materinski čut«. 2465

Našli so se ključi od »Volksvagna« in verižica. Prosim lastnika, naj predmete dvignejo. Naslov v ogl. odd. 2476

Suhe smrekove deske 25 mm in 50 mm takoj kupim. Kos Anton, mizarstvo. Huje 3, Kranj. 2477

Kupim brejo svinjo. Naslov v oglasnem oddelku. 2478

Prodam prašiča 70 kg težkega **in moško kolo.** Naslov v oglasnem oddelku. 2479

Prodam dobro ohranjen divan z vložkom in ograjo, primeren za samca ali otroka. Naslov v ogl. oddelku. 2480

Prodam dobro ohranjen desni **vzidljiv štedilnik.** Naslov v ogl. oddelku. 2481

Elektromotorje 3,7 do 7 KW prodaja do 20. februarja družbenim organizacijam nato privatnikom Kmet. posestvo Mavčiče, Kranj. 2482

Prodam desni železni štedilnik. Doma sem vsak dan od 15. ure dalje. Naslov v ogl. odd. 2483

Radioaparat 4-cevni inozemski zelo poceni prodam. Naslov v oglasnem oddelku. 2484

Prodam stroj za izdelovanje cementne opeke s 370 modeli. — Naslov v ogl. odd. 2485

Prodam lovsko puško. Naslov v oglasnem oddelku. 2486

Kitaro, moško, ugodno prodam. Naslov v ogl. odd. 2487

Prodam konja, težkega, starega 5 let. Žiganja vas 22, Križe. 2488

Moped »Simson« skoraj nov poceni prodam. Naslov v oglasnem oddelku. 2489

Iščem enosobno stanovanje ali večjo sobo v Kranju ali bližnji okolici. Dam nagrado 7000 din. Naslov v oglasnem oddelku pod »Vzgojiteljica«. 2490

Delavka na 2 izmeni dobi stanovanje. Naslov v oglasnem oddelku. 2491

Iščem neopremljeno sobo za eno ali dve osebi od **Ljubljane do Kranja. Delam usluge v šivanju ženskih oblek** itd. Naslov v oglasnem oddelku pod »Nagrada 15.000 din«. 2492

Iščem moškega za kmečka dela in pastirja. Grašič Peter, Strahinj 12, Naklo. 2493

Perfektna strojepiska dobi takoj honorarno zaposlitev. Plača po dogovoru. Ponudbe oddati v oglasni oddelek pod šifro številka »2494«.

Slaščičarskega pomočnika in vajenca za slaščičarno »Park« sprejmemo takoj. Pismene ponudbe poslati: Delikatesi, Kranj, Majstrov trg 11. 2495

Sprejmemo več nekvalificiranih mlajših moških delavcev, ki imajo veselje do priučitve v mizarski stroki. Nastop službe možen takoj. Plača po tarifnem pravilniku. Prijave sprejemamo do konca meseca februarja. LIP Tržič. 2496

Iščemo oskrbnika za planinsko postojanko na Vršiču. Prošnje poslati na Planinsko društvo Jesenice. 2497

Za delo v skladišču z železom sprejmemo delavce težake. S stanovanji ne razpolagamo. Javite se v tajništvu »Metalke«, Ljubljana, Parmova 33. 2498

Izgubljena je bila ženska zapestna ura znamke »Iko« od ulice Tatjane Odrove do Prešernovega gledališča. Vrniti nagradi na naslov v oglasnem oddelku 2499

Prodam odlično italijansko športno kolo. Huje 9 2500

Gumi voz 4 t prodam ali zamenjam za 2 tonskega. **Prodam gozd.** Zg. Brniki 79 2501

Prodam motorno kolo »Puch« 350 ccm. Naslov v oglasnem oddelku 2502

Iščem enodružinsko stanovanje. Dam nagrado 30.000 din. Naslov v oglasnem oddelku 2503

Iščem gospodinjsko pomočnico. Ostalo po dogovoru. Naslov v oglasnem oddelku 2504

Prodam kobilo 3 leta staro ali zamenjam za kravo. Naslov v oglasnem oddelku 2505

Sporočam, da nisem plačnik dolgov, ki jih dela moj sin Stare Vinko. Oče Stare Vinko, Breg 20, Kranj 2506

Preklicujem mesečno vozovnico Cerklje — Kranj. Čimžar Tone, Dvorje 48 2507

ČP GORENJSKI TISK KRANJ išče mlajšega invalida za čuvajsko službo. Nastop službe takoj. Prijave sprejema tajništvo podjetja.

ZAHVALA

Ob smrti dragega očeta in starega očeta

JOŽETA KODRIČA

se toplo zahvaljujemo vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti; vsem darovalcem cvetja, posebno pa gasilcem, g. Dolencu za poslovilne besede, godbi, g. župniku, pevcem, zvonarjem in vsem sosedom.

Še enkrat vsem najiskrenejša hvala.

Stražišče — Kranj

Žalujoče družine: Kodrič, Merlak in Brezar.

V službo sprejmemo

računovodjo(kinjo) in pisarniško moč.

Ponudbe pošljite na naslov: Upravni odbor trgovskega podjetja »Železnina«, Kranj, Koroška cesta 11

SAP turist biro LJUBLJANA

RAZPIS DELOVNIH MEST

Komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij pri avtobusno-turističnem podjetju SAP-TURIST BIRO v Ljubljani razpisuje naslednja delovna mesta:

več avtokleparjev in več ključavničarjev v mehaničnem obratu podjetja v Tržiču. Prednost imajo prosilci, ki bivajo v Tržiču ali v bližini (podjetje nima na razpolago stanovanj).

1 kvalificiranega električarja v obratu žičnice na Krvavcu.

Plača po tarifnem pravilniku podjetja, nastop službe takoj ali po dogovoru.

Kandidati naj se osebno predstavijo upravniku mehaničnega obrata v Tržiču ali pa naj pismene prošnje dostavijo sekretariatu podjetja SAP-TURIST BIRO v Ljubljani, Središka ulica 13.

KINO

»STORŽIČ«, KRANJ: 14. februarja ob 14.15 uri avstrijski film »PRIVATNA TAJNICA« ob 15.40, 17.50 in 20. uri amerišk barv. cinem. »SLA PO ŽIVLJENJU«; ob 22. uri premiera francoskega barv. filma »PUSTOLOVŠČINE CASANOVE«. 15. februarja ob 10. uri ameriški barv. cinem film. »ZVEZDA JE ROJENA«; ob 13. uri franc. barvni film »PUSTOLOVŠČINE CASANOVE«; ob 15., 17. in 19. uri amer. barv. cinem. film »SLA PO ŽIVLJENJU«; ob 21. uri premiera ital. barvnega cinem. filma »TOSCA«.

»TRIGLAV«, KRANJ: 14. februarja ob 19. uri amer. barvni film »JEZDILI SO NA ZAPAD« — zadnjič; 15. februarja ob 16. in 18. uri jurgoslovansko sovjetski barvni film »ALEKSA DUNDIĆ«.

»SVOBODA«, STRAŽIŠČE: 14. februarja ob 18. in 20. uri jug. sovj. barv. film »ALEKSA DUNDIĆ« — zadnjič; 15. februarja ob 17. in 19.15 uri amer. barvni cinem. film »ZVEZDA JE ROJENA«.

NAKLO: 14. februarja ob 19. uri avstrijski film »PRIVATNA TAJNICA«; 15. februarja ob 16. in 19. uri ameriški barvni film »JEZDILI SO NA ZAPAD«.

»KRVAVC«, CERKLJE: 14. februarja ob 19. uri amer. barvni cinem. film »ZVEZDA JE ROJENA«. 15. februarja ob 16. in 19. uri franc. barv. vistavision film »FOLIES BERGERE«.

»RADIO«, JESENICE: 14. februarja francoski film »OČKA, MAMA, MOJA ŽENA IN JAZ«; 14. do 17. februarja amer. barv. vistav. film »V SENCI VEŠAL«.

»PLAVŽ«, JESENICE: 14. do 17. februarja amer. film »MATA HARI«.

ŽIROVNICA: 14. in 15. februarja jugoslovanski film »DOBRO MORJE«.

DOVJE - MOJSTRANA: 14. in 15. februarja amer. barv. film »PUSČAVA ŽIVI«.

KOROŠKA BELA: 14. in 15. februarja franc. film »OČKA, MAMA, MOJA ŽENA IN JAZ«; 16. februarja amer. film »MATA HARI«. w

BLED: 13. in 16. februarja amer. barv. cinem. film »PRINC STUDENT«. Predstave v petek in ponedeljek ob 20. uri, v soboto ob 17. in 20. uri, v nedeljo pa ob 10.,15.,18. in 20. uri.

RADOVLJICA: 13. in 14. februarja ob 20. uri ter 15. februarja ob 15.30 in 20. uri ameriški barv. cin. film »VRNIL SE BOM V KANDARO«.

LJUBNO: 14. in 15. februarja jugosl. film »SVOJEGA TELESA GOSPODAR«. Predstava v soboto ob 19.30 uri, v nedeljo pa ob 16. in 18. uri.

»SORA«, ŠKOFJA LOKA: 13. do 15. februbarja angl. barvni vistavision film »RIHARD III«.

ŽIRI: 14. in 15. februarja ameriški film »DVOBOJ V DŽUNGLI«. Predstava v soboto ob 20. uri, v nedeljo pa ob 19.30 uri.

»OBZORJE«, ŽELEZNIKI: 13. in 14. februarja ob 20. uri ter 15. februarja ob 15. in 19.30 uri angl. film »BANDA IZ LAVENDER HILLA«.

»DOM«, SOVODENJ: 14. in 15. februarja ital. film »KRUH, LJUBEZEN IN FANTAZIJA«. — Predstave v soboto ob 19. uri, v nedeljo pa ob 15. uri.

DUPLICA PRI KAMNIKU: 14. in 15. februarja ameriški film »KLIC DIVJINE«. Predstave v soboto ob 19. uri, v nedeljo pa ob 16. in 18. uri.

GLEDALIŠČE

GLEDALIŠČE

»TONE ČUFAR« JESENICE

Petek, 13. februarja ob 19.30 uri N. Manzari »NAŠI LJUBI OTROCI« — Komedija v treh dejanjih. Za abonma Petek. Ostale vstopnice v prodaji. 1000. predstava po osvoboditvi.

Sobota, 14. februarja ob 19.30 uri N. Manzari: »NAŠI LJUBI OTROCI« — Izven.

Nedelja, 15. februarja ob 19.30 uri N. Manzari: »NAŠI LJUBI OTROCI« — Izven. Zveze z vlaki ugodne.

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

Nedelja, 15. februarja ob 16. uri — izven in za podeželje. — Tennessee Williams: »STEKLENI ZVERINJAK«. Priredi »Svoboda center« Kranj.

ŠPORT V ŠPORT

KEGLJANJE

JOŽE HAFNER OSVOJIL »TOVARIŠKI POKAL«

V nedeljo je bilo v Radovljici tekmovanje v kegljanju za »Tovariški pokal«, ki ga je priredil KK »Prešeren« iz Radovljice. Na tekmovanje so bili povabljeni mladinci vseh klubov z Gorenjske, žal pa se ga mladinci KK »Triglav« iz Kranja niso udeležili. Mladinci so tekmovali v dveh delih: prvič 1. februarja, drugič pa preteklo nedeljo. V končni razvrstitvi je zmagal Jeseničan Jože Hafner s 388 podrtimi keglji in s tem osvojil »Tovariški pokal«. Naslednja mesta so osvojili: Franc Baloh 365, Toni Prestrl (oba Radovljica) 364, Miha Hafner (Jes.) 362, Viktor Pesjak (Rad.) 352, Karlo Kocijan (Kr. gora) 347 podrtih kegljev itd. Razen pokala, je klub pripravil tudi plaketo in tri diplome. Mladinci so bili s to prireditvijo nadvse zadovoljni in si žele, da bi bila podobna tekmovanja vsako leto izmenično v vseh mestih gorenjske. — KK »Prešeren« Radovljica gre vsa pohvala za prireditev tega tekmovanja, zlasti še, ker ima na Gorenjskem najslabše kegljišče.

F. B.

HOKEJ NA LEDU

O TURNEJI JESENIŠKIH HOKEJISTOV PO AVSTRIJI

Prejšnji teden so se vrnili s turneje po Avstriji jeseniški hokejisti, ki so odigrali v gosteh 3 tekme. Povabljeni so bili na močan turnir v Innsbruck, ki so ga organizirali ob priliki otvoritve pokritega drsališča. Na turnirju so sodelovala moštva: avstrijski državni prvak »Innsbruck«, italijanski državni prvak Bolzano, tretje plasirani avstrijski klub Kitzbühel in Jesenice. Ker je bil turnir izveden v izločilnem sistemu so odigrali Jeseničani tekmo z italijanskim državnim prvakom, ki ima v svojih vrstah tri Kanadčane in so pokazali kaj se pravi igrati hokej. Bolzano je premagal Jesenice z 9:3 (1:1, 2:2, 6:0). Moštvo Bolzana je zaigralo z odlično tehniko in naravnost fantastično kondicijo. V drugi tekmi so se srečali Jeseničani s Kitzbühlom. Že uvodoma so se Jeseničani zmedli in preden so prišli v zagon so že bili premagani s 4:0. Vendar so se od tretjine do tretjine izboljševali, zadnjo tretjino so zgubili le s 3:2, vendar so v celoti izgubili s 4:12. Tretje srečanje Jeseničanov v Avstriji je bilo z Innsbruckom. Tekmo so začeli Jeseničani s silnim poletom in so po Valentarju kmalu dosegli prvi gol. Premoči domačinov se Jeseničani niso mogli upirati uspešno, ker Smolej in Dolinar zaradi obolelosti nista igrala in ker sta igrala Felc ter Kristan s temperaturo 38,05 °. Izgubili so tudi to srečanje z 2:13 (2:4, 0:3, 0:6). Prav tako smolo so imeli jeseniški hokejisti s srečanjem proti KAC v Celovcu. Igralo je samo 8 igralcev, ker so bili ostali bolani. Jeseniški fantje so sicer dali vse od sebe, a so kljub temu izgubili s 4:5 (1:0, 2:3, 1:2). Čeprav je KAC drugi v Avstriji bi mu bili ob normalnih razmerah Jeseničani kos.

Turneja po Avstriji je bila za jeseniške hokejiste zelo poučna, saj so se srečali z nadmočnimi moštvi in spoznali da jim manjka treninga, predvsem pa kondicije. Moštvo je ta turneja precej utrudila, zato srečanje s Partizanom v soboto večer ni izpadlo tako kot bi sicer. Podobne turneje so vsekakor vzgojne za našega državnega prvaka, potrebno pa bi jih bilo organizirati tako, da ne bi vpadale v domače tekme za državno prvenstvo.

-up

STRELSTVO

»TRIGLAV« JAVORNIK PRVI

Pred kratkim je strelska družina »Triglav« Javornik priredila prijateljsko tekmovanje med sindikalno ekipo Železarne Jesenice, Lovsko družino z Jesenic in domačimi srelci. Prvo mesto so osvojili strelci z Javornika s 372 krogi pred LD Jesenice s 339 krogi in Železarno I 289 ter Železarno II z 255 krogi.

V nedeljo pa je SD »Triglav« imela dvoboj s strelci SD »Stol« iz Žirovnice in jih premagala s 1635:1504 krogi. Najboljši med posamezniki je bil Otrin Janez (Javornik) s 174 krogi.

M. R.

KAMNIŠKI STRELCI SO SE POMERILI

V okviru tekmovanja za conskega oziroma občinskega ekipnega prvaka so se preteklo nedeljo pomerili kamniški strelci. Kljub slabemu vremenu se jih je v mali dvorani »Doma« zbralo preko 50. Med posamezniki je dosegel prvo mesto Ivan Rihtar (SP »Podjetje Kamnik«) s 181 krogi od 200 možnih. Med ekipami je bila najboljša ekipa SD »Stol« Kamnik s 1666 krogi in tako postala prvak V. cone okrajnega ligaškega tekmovanja. Drugo mesto je zasedla ekipa SD Titan s 1631 krogi, sledijo SD Podjetje Kamnik s 1611 krogi, SD Usnjar s 1426 krogi itd.

S. F.

SMUČANJE

DRUŠTVENI SLALOM NA ZELENICI

Preteklo nedeljo so se na Zelenici zbrali tržiški smučarji in se v slalomu pomerili za naslov društvenega prvaka. Proga je bila dolga 400 metrov z višinsko razliko 150 metrov in je imela 30 vratic. Zmagal je Ludvik Dornik pred Janezom Štefetom in Svabom. Med mladinci je bil najboljši Jeran.

TVD »PARTIZAN« KRIŽE ZA DAN MLADOSTI

Pretekli teden je imel vaditeljski zbor TVD »Partizan« Križe svojo redno sejo, na kateri so se predvsem pogovorili o delu v preteklosti in o načrtih za prihodnost. Ugotovili so, da društvu za uspešnejše delo primanjkuje predvsem vaditeljskega kadra. Za delo v prihodnosti pa so največ govorili o športnem Dnevu mladosti. Predvidevajo, da bodo takrat imeli vrsto društvenih, meddruštvenih in okrajnih tekmovanj; ob zaključku tedna pa bo nastopila tudi vrsta mladincev in mladink iz Ljubljane v orodni telovadbi. V okviru tega tednab odo izročili namenu preurejeno telovadnico, razvili pa bodo tudi društveni prapor.

-an

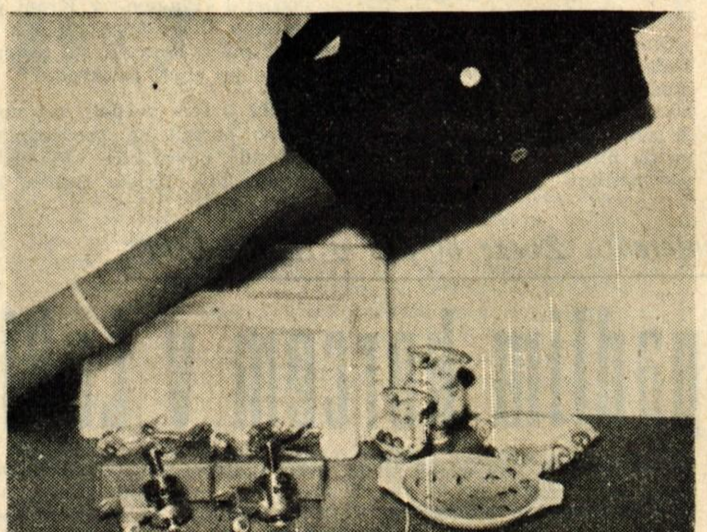

Spet nove nagrade! TOVARNA USNJA IZ KAMNIKA je poklonila za tradicionalno nagradno žrebanje naročnikov »Glasu Gorenjske« svinjsko galanterisko usnje — celo kožo — za izdelavo dveh manjših ali ene večje aktovke. Tovarna usnja dosega na svetovnem trgu za 40 % večje cene od običajnih zaradi edinstvene kvalitete. — KERAMIČNO-KEMIČNA INDUSTRIJA KAMNIK je dala dva pepelnika in dve majolki. Tovarna je zadnje čase opustila izdelovanje keramike in začela izdelovati razne utenzilije. — TOVARNA MODELIT je poslala še dva primerka svojih embalažnih izdelkov, in sicer škatlo za srajco in za nogavice. — GORENJSKA OBLAČILNICA IZ KRANJA je prispevala k nagradam sodobno krojeno žensko jakno; Gorenjska oblačilnica je znana po svoji kvalitetni konfekciji. — TOVARNA ISKRA KRANJ pa je poklonila dva dinamo motorčka za kolo. — Vse omenjene nagrade prikazuje slika.

• Pohitite, še imate čas, da vplačate vsaj polletno naročnino za »Glas Gorenjske« in se lahko udeležite nagradnega žrebanja, ki bo v marcu.

Uprava

NESREČE

DO TAL JE POGORELO

V sredo, 11. februarja ob pol dveh ponoči je prebivalce Loga nad Škofjo Loko prebudila iz spanja zlohotna svetloba, katere blišč je naraščal od trenutka do trenutka. Gorelo je poslopje Rajka Debeljaka. Čeprav so si domači in okoličani prizadevali omejiti požar in rešiti iz hiše in gospodarskega poslopja vsaj nekaj, je bil trud zaman. Pogorela sta hiša in gospodarsko poslopje do tal. Plameni so upepelili vse premičnine, v hlevu pa 5 glav goveda, 1 konja in 3 prašiče. Komisija TNZ, ki je prispela na pogorišče, je ugotovila, da je požar izbruhnil zaradi kratkega stika v električni napeljavi. Škoda znaša 2,5 milijona dinarjev. Debeljak je bil zavarovan za 2 milijona dinarjev.

SAMOMOR V SLATNI PRI BEGUNJAH

V ponedeljek, 9. februarja ob 10.30 uri se je v gospodarskem poslopju v Slatni pri Begunjah obesil 51-letni Viktor Urh. Kljub temu, da so ga našli trenutek za tem, ko je storil samomor, mu kljub takojšnji zdravniški pomoči v jeseniški bolnišnici niso mogli več pomagati. Umrl je naslednji dan. Vzrok samomora ni pojasnjen.

POLEDICA POVZROČILA PROMETNO NESREČO

V torek, 10. februarja ob 11.45 uri se je na cesti I. reda v Naklem primerila prometna nesreča. Osebni avtomobil S-13387 je hitel proti Kranju. Ko je prišel na cestni nadvoz preko železniške proge v Naklem, ga je zaradi prevelike naglice začelo zanašati. Voznica — to pot je za volanom sedela ženska — je pritisnila na zavoro. Nenadno drsenje po cestišču je avto obrnilo za 180 stopinj in ga vrglo pod cestni nasip. Na srečo dogodek ni terjal hujših posledic. Avtomobil je utrpel škode po nestrokovni ocenitvi za okrog 60.000 dinarjev, medtem ko je voznica ostala nepoškodovana.

ZAHVALA

Ob težki izgubi naše predrage mame

MARIJE BONCELJ, roj. GROS

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so jo spremili na njeno zadnjo pot, ji darovali vence ter izrazili sožalje.

Posebno se zahvaljujemo tov. dr. Andreju Robiču za požrtvovalni trud, g. župniku, sosedom za njihovo pomoč, sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so nas ob težki uri tolažili.

Žalujoča družina Sitarjeva

Zg. Duplje, 12. febr. 1959.

PREŠERNOVI NAGRAJENCI

za leto 1958

OD LEVE PROTI DESNI: GASPER PUHAR IZ KRANJA, LOJZKA HRAST IZ OLŠEVKA IN SAŠA KUMP IZ KRANJA

Amaterizem na Gorenjskem se prebuja

MLADINA PREVZELA POBUDO

Letošnja kulturno-prosvetna dejavnost na Gorenjskem je v primerjavi z Dolenjsko, Prekmurjem in še nekaterimi drugimi kraji pokazala že v prvi polovici sezone spodbudnejšo podobo. Zaživele so celo dramske sekcije tistih društev, ki so že nekaj let trdovratno molčala.

Pred kratkim sem si ogledal več uprizoritev, ki so jih pripravile igralske družine naših podeželskih prosvetnih društev. Vselej takrat sem se domislil tistih kulturno-prosvetnih delavcev, ki tarnajo, češ da se je mladina amaterizmu docela izneverila in da prosvetna društva ne bodo mogla najti tistih oblik dejavnosti, ki bi bila današnji mladini še mikavna. Prepričal pa sem se prav o nasprotnem. Kamorkoli sem prišel — povsod mladina. Kje tiči vzrok za to nenavadno in nepričakovano spremembo?

Ker je dramska dejavnost zlasti živahna v kranjski občini, sem se obrnil na direktorja Prešernovega gledališča v Kranju, Marjana Lombarja. V pričujočem zapisku bom zbral nekaj misli iz razgovora.

»Kaj menite o dramski dejavnosti letošnje sezone v okraju in v kranjski občini? Čemu pripisujete živahnejše delovanje dramskih skupin?«

»Nobenega dvoma ni, da gre nemalo zaslug načrtnemu delu Sveta Svobod in prosvetnih društev OLO Kranj. Delo, ki ga upravlja ta institucija, ni tako preprosto, kajti težavno je ujeti korak z delovanjem in hotenji Svobod in prosvetnih društev v sedanji krizi, ki spreminja amaterizmu nekdanjo podobo. Kar pa zadeva prosvetna društva kranjske občine, moram reči, da si občinski SSPD in Prešernovo gledališče prizadevata odigrati tisto vlogo, ki jima je bila zaupana.

Ker je bilo že govora o mladini, ne bo napak, če dodam temu perečemu vprašanju tudi nekaj svojih misli. — Kaj mladino tolikanj vabi v prosvetna društva, je težko reči. Morda si želi predvsem družabnega življenja, ki utegne biti posebno pestro prav v prosvetnem društvu. Nedvomno pa ima svoj vpliv na mladino tudi igralska tradicija, ki je v Gorenjcih globoko zakoreninjena. Ta ugotovitev pa nas spravlja v zadrego: kako nuditi tej mladini, ki se je nenadoma nepripravljena znašla sredi kulturnoprosvetnega dela, ustrezno pomoč? Okrajni svet in občinski sveti SPD te naloge brez pomoči starih amaterjev verjetno ne bodo mogli opraviti posebno uspešno. Težava je predvsem v tem, da se le-ti drug za drugim umikajo z naših odrov, namesto da bi prav v teh kritičnih trenutkih pomagali utirati neizkušeni mladini prve korake v kulturno-prosvetno delo. Prav bi bilo, če bi se stari amaterji, ki so že pred vojno in vrsto let po njej tvorili jedro amaterske dejavnosti, zavedali, da je mladina zametek in temelj amaterskega dela v prihodnosti.«

»Dejavnost Prešernovega gledališča se je v letošnji sezoni precej razširila. Katerim odrom ste doslej nudili strokovno pomoč z režiserji in inscenatorjem?«

»Z dvema stalnima režiserjema gledališče sicer ne more delati čudežev. Vendar skušamo storiti čimveč. Doslej sta naša režiserja priskočila na pomoč kranjski in stražiški Svobodi, KUD Jezersko in KUD Podbrezje. Našim prizadevanjem je priskočil na pomoč tudi občinski SSPD, ki je vključil v naše delo še enega režiserja; ta je režiral v Predosljah. Trenutno pa ti režiserji pripravljajo uprizoritve v Mavčičah, Dupljah, Voklem in na Visokem. Tudi inscenator ima polne roke dela.«

»Občinski SSPD je priredil v Prešernovem gledališču seminar za voditelje kulturnoprosvetnega dela. Kaj veste povedati o tem?«

»Obisk je proti pričakovanju zelo dober, v čemer je izražena težnja po kulturnoprosvetnem delu. Snov, ki jo tolmačijo ugledni predavatelji iz Ljubljane in Kranja, je zelo zanimiva.«

»Ima Prešernovo gledališče v prihodnji sezoni kakšne posebne načrte?«

»Predvsem pripravljamo podroben načrt dela, ki se ga bo lotilo gledališče v sezoni. Izkušnje, predvsem pa nepripravljenost, ki nas je presenetila ob začetku letošnje sezone, je odprla docela nove perspektive. Predvsem bomo razširili našo pomoč amterjem na podeželju. Menim, da bi lahko odigrala pri tem kranjska Svoboda zelo važno vlogo, seveda če bi ji nudili zadostno pomoč. Lahko bi postala temelj za ljudsko-prosvetno delo v širšem okolišu.«

S. Š.

1000 predstav

amaterskega gledališča na Jesenicah

Delovnemu jubileju 100. premiere Čufarjevega gledališča v letošnji sezoni se te dni pridružuje nov jubilej — 1000. predstava po osvoboditvi.

Drevi, 13. februarja se bo pri drugi reprizi komedije »Naši ljubi otroci« tisočič odprla zavesa amaterskega gledališča. V številu 1000 so skrite 103 premiere, 380.000 obiskovalcev, več kot trinajst let naporov, nešteto večerov požrtvovalnega dela, pa navdušenje, nesebično razdajanje in izredna ljubezen ter predanost gledališki stvari. Le kdor je vse to sam doživljal, lahko razume, koliko upanj, pričakovanj, hotenj in želja vseh znanih in neznanih gledaliških amaterjev, ki so se zapisali ustvarjanju na odrskih deskah, skriva teh tisoč predstav. Prav ta vztrajna zavzetost in požrtvovalnost gledališkega kolektiva in posameznikov, sta bila tudi porok, da je gledališče kljub neštevilnim težavam vztrajalo pri svojem delu. Toda občinstvo Jesenic in bližnje ter daljne okolice je ostalo v veliki večini zvesto svojemu gledališču. S svojim kritičnim odnosom je tudi neuspeh gledališča znala oceniti s prizanesljivim zaupanjem, da je to samo trenutna kriza, ki se ne bo ponovila. In prav ta spodbuda, ki jo je imel kolektiv amaterskega gledališča na Jesenicah prav v svojem občinstvu, je porok za nadaljnje uspešno delo.

Danes si jeseniško gledališče kljub svojim delovnim pogojem lahko s ponosom nadene ime ljudskega delavskega gledališča. Kolektiv jeseniškega gledališča tvorijo po večini delavci in uslužbenci Železarne Jesenice in njihov stvariteljski zanos in delo sta prav njihovim številnim sodelavcem in souslužbencem tudi namenjena. Iz ljudstva za ljudstvo, je geslo, ki ga bo jeseniško gledališče uveljavljalo tudi v prihodnje.

-ae-

Prizor iz Manzarijeve komedije Naši ljubi otroci v uprizoritvi Čufarjevega gledališča na Jesenicah

Filmi, ki jih gledamo

20.000 MILJ POD MORJEM

je ameriški barvni kinoskopski film, ki so ga posneli po fantazijskem romanu Julesa Verna. Glavni vlogi sta bili zaupani predvsem filmski kameri, ki pričara gledalcem čudovite posnetke iz podvodnega sveta in osupljivim filmskim trikom. Ves film je spretno grajena barvna slikanica osupljivih prizorov, ki bodo ugajali tudi najzahtevnejšim ljubiteljem pustolovskih filmov. Delo tudi ni brez idejnega jedra. V njem je utajena misel, naj vsi izumi človeškega genija služijo le miroljubnim namenom. Da so tudi ustvarjalci posvečali filmu posebno pozornost, potrjuje izbira igralcev. V glavnih vlogah nastopajo James Mason kot skrivnostni kapetan Nemo — gospodar podmornice Nautilus, otoka Vulcanie in podvodnega sveta, dalje Kirk Douglas kot harpunist Ned Land in drugi.

JAHALI SO NA ZAHOD

je ameriški barvni western film, ki se s svojim tradicionalnim okvirom ne razlikuje od drugih filmov tega žanra. Zgodba posega v obdobje preganjanj indijanskih plemen in nasilnega osvajanja ameriškega kontinenta. Zgolj s tem pa nam film ne bi povedal ničesar novega in izvirnega. To obdobje je služilo scenaristu le kot okvir, v katerem je zapletal in razpletal svojo zgodbo. V sredino dogajanja je postavil mladega zdravnika — ki je doslej v večini westernov veljal le za obrobno figuro — in mu namenil posebno nalogo. Kot zdravnik se odločno drži humanega in plemenitega pravila: pomagati slehernemu — prijatelju ali sovražniku, ne oziraje se na barvo kože. Zdravnikova človekoljubna dejanja sprožijo vrsto konfliktov in dramatičnih zapletov, ki dajejo delu ustrezno dinamiko in napetost. In še nekaj: glavni junak, čeprav v westernu, ne zna posebno spretno ravnati z orožjem, niti dobro jezditi. Zmaguje njegova plemenitost. Nedvomno je glavna odlika filma v zasnovi zgodbe. Sicer pa tudi obrtniška plat filmu ne dela sramote. Režiral je Phil Karlson, v glavnih vlogah pa nastopajo Robert Francis, Donna Reed, May Wynn in drugi.

aa

Cerkljanski naraščaj na odru

Ker muhasta zima ni nasula dovolj snega za sankanje in smučanje, so se naši pionirji v zimskem odmoru posvetili precej neprostovoljnemu športu — napravljanju stelje in drv. Kljub temu domačemu opravilu pa so učenci osmega razreda še utegnili naštudirati Škufčevo pravljično igro Janko in Metka.

Uprizoritev v soboto je bila namenjena šolski mladini, nedeljska pa odraslim. Z zanimanjem so spremljali Janka in Metko skozi težave do srečnega konca zgodbe in se od srca nasmejali posrečenemu burkežu Slami. Mladi igralci so se res vživeli v vloge, da je igra pritegnila gledalce. Režiserka, Slavica Zamanova, je s plesnimi in pevskimi vložki dobro igro še poživila.

Predstava je pokazala, da ima igralska družina tukajšnjega prosvetnega društva dober pomladek.

Pak

Igralski tečaj v Kamniku

K igralskemu tečaju, ki ga je v decembru organizirala »Solidarnost« v Kamniku, se je prijavilo 40 mladih tečajnikov, ki imajo veselje do igralske umetnosti. Razdelili so se v dve skupini. V prvi vadijo odlomke iz dramskih del in recitacije, v drugi pa študirajo igro »Mrtvi ne plačujejo davkov«. Uprizorili jo bodo konec meseca.

Z.

Nekaj obrobnih misli o glasbeni reviji v Kranju

Glasbena revija pevskih zborov in instrumentalnih ansamblov, ki smo jo poslušali v četrtek, 5. in v petek, 6. februarja, je za nami. Ne bilo bi pa dovolj, če bi se s to površno ugotovitvijo zadovoljili. Konec koncev sodi revija med najvidnejše kulturne dogodke, ki jih je v letošnji sezoni zabeležila dejavnost naših Svobod in prosvetnih društev z območja kranjske občine.

Ker revija ni imela tekmovalnega značaja, temveč je služila zgolj kot prikaz naporov in uspehov, ki so jih dosegli vokalni in instrumentalni ansambli, tudi kritika ne bi dosegla svojega namena. Ne bo pa napak, če bom zabeležil nekatere vtise, zapažanja in mnenja poslušalcev, ki so prisostvovali reviji.

V prvotnem programu nastopajočih zborov ni prišlo do kakšnih posebnih sprememb. Iz neznanih vzrokov je sodelovanje na reviji odpovedal le moški sekstet DPD »Svoboda« Šenčur. Nastalo vrzel je zapolnil kvintet »Kranjčani«, s katerim smo se srečali že na I. občinski glasbeni reviji lani. Kvintet je ugajal, glasbeni strokovnjaki menijo, da je ansambel dosegel že v prvem letu obstoja zavidljiv napredek. Razen kvinteta je nastopilo še šest zborov. Njihovih imen ne bi kazalo ponavljati, ker smo o tem že poročali.

Kljub temu, da je občinstvo sledilo programu revije kritično, ni bilo slišati kakšnih posebnih pripomb, ki bi jemale nastopu posameznih skupin ceno. — Glede ženskega pevskega zbora iz Olševka, so bila mnenja poslušalcev povsem enaka. Dokler bo stal pevovodja v vrsti s pevci in ne pred zborom, dotlej bodo izvajanja pesmi nezanesljiva.

Na reviji instrumentalnih ansamblov sta predvsem presenetila mladinski godalni orkester »Glasbene šole Kranj« p. v. Petra Liparja in godba na pihala DPD »Svoboda« Kranij p. v. Zdenka Motla. Tudi harmonikarski orkester Mlana Vrezca in orkester kitar, ki ga vodi Anton Borovnica, sta vnesla v program prijetno poživitev. Škoda le, da je bila instrumentacija pesmi, ki so jih izvajali kitaristi, zelo skromna. Mladina, ki tvori ta orkester, bi bila kos tudi zahtevnejšim napevom.

Ob koncu revije instrumentalnih skupin sta se predstavila še zabavna ansambla, in sicer kvintet Svobode iz Stražišča in Veseli gorenjski fantje iz Šenčurja. To je bila tudi novost, kajti doslej se zabavni ansambli glasbenih revij niso udeleževali. Poslušalci so nastop ansamblov sicer odobravali, kljub temu pa ni šlo brez graje. Ansambel in pevci popevk iz Šenčurja so izvajali svoj program vse prej kot okusno. Nastop bi bil komajda primeren za veseli večer, nikakor pa ni ustrezal glasbeni reviji, zlasti še, ker je bila namenjena počastitvi 110. obletnice Prešernove smrti.

Kaj meni o glasbeni reviji predsednik Sveta Svobod in prosvetnih društev OLO Kranj Dušan Bavdek?

»Tokratna revija je pokazala, da bomo morali poslej nuditi našim vokalnim ansamblom, zlasti tistim s podeželja, več pomoči kot doslej. Udeležba je pokazala, da se pevski zbori s podeželja, razen ženskega pevskega zbora iz Olševka in pevcev iz Dupelj, ki so okrepili zbor stražiške Svobode, niso čutili sposobne za tokratni nastop. To pa hkrati svari, da utegnejo podeželski zbori, ki se izgubljajo predvsem v težavah okrog študija, prej ali slej usahniti. Dolžnost večjih in uspešnejših zborov bi torej bila pomagati manjšim vokalnim ansamblom iz zadrege. — Tudi revija instrumentalnih ansamblov je pokazala neka nova in zdrava iskanja, predvsem kar zadeva študij ljudskih inštrumentov, kitare in harmonike. Enako velja tudi za zabavne ansamble, ki utegnejo vnesti v delo naših prosvetnih društev vrsto novih mikavnosti.«

»Kaže, da se letos obeta tudi okrajna glasbena revija. Kdaj in kje bo?«

»Datum okrajne revije sicer še ni določen; verjetno bo maja. Če ne bo prišlo do kakšnih posebnih sprememb v načrtu, tedaj bo revija na Bledu. K udeležbi bodo povabljeni le najboljši vokalni in instrumentalni ansambli z Gorenjske.«

S. Š.

Starost Prešernove rojstne hiše

Ob razstavi v Mestnem muzeju v Kranju

Za 110. obletnico Prešernove smrti je Mestni muzej v Kranju priredil razstavo fotografij, ki prikazujejo stavbne posebnosti poetovega doma v Vrbi in primerjalno gradivo, na podlagi katerega je mogoče sklepati, koliko je zgradba stara. Ker njena stavbna zgodovina doslej še ni bila ugotovljena, bodo naslednji rezultati lani opravljenega raziskovanja gotovo zanimali tudi bralce »Glasu Gorenjske«.

— — —

Prvotna, mogoče pol lesena, pol zidana hiša, ki je bila zgrajena pred l. 1600. O tem priča poznogotski portal s polkrožnim zaključkom in posnetimi robovi, ki vodi v prizemno klet. Čas njegovega nastanka potrjujejo podobni poznogotski portali iz 16. in prve polovice 17. stoletja, ki so se ohranili v nekaterih renesančnih oziroma zgodnjebaročnih, z letnicami opremljenih hišah po gorenjskih mestih. Z druge strani pa podpirajo dotacijo omenjenega kletnega portala tudi arhivska raziskovanja Prešernovega rodovnika, s pomočjo katerih je bilo ugotovljeno, da je prvi znani gospodar pesnikove domačije živel okoli leta 1600. Bil je to Jurij Prešeren, ki ga viri imenujejo »bogat kmet iz radovljiške prafare«. Kot protestant je branil luteransko molilnico v Begunjah pred Hrenovimi razstreljevalci in bil zato leta 1601 kaznovan z visoko globo 100 zlatnikov ter zaporom. Ker so bili vsi kasneje živeči poetovi predniki podložniki begunjske gospoščine Kamen, je domneva o Jurijevem gospodarjenju v Vrbi na številki 1 (pesnikova rojstna hiša) prencej verjetna.

— — —

Ostali stavbni členi, kot na primer: okna, vrata, oboki, stropi, streha, razne stenske vdolbine, vdelana oprema, kurilne in svetilne naprave, povsem zidana arhitektonska lupina itd. pa govore za to, da je hiša dobila svojo današnjo obliko v 18., 19. in 20. stoletju. Njene, baročnemu slogu in fiziokratičnim protipožarnim ukrepom ustrezne značilnosti je bržkone treba datirati v drugo polovico 18. stoletja, posebnosti, ki jo uvrščajo med kmečke domove osrednjeslovenskega tipa, pa v čas po l. 1827-31, ko so prišli na posestvo Vovki, ali bolj verjetno v čas po letu 1856, ko je ostrešje prizadejal požar. Predelave, ki so sledile tudi v 20. stoletju, je navsezadnje zajezila ustanovitev pesnikovega memorialnega muzeja. V ta namen je bila stavba l. 1938/39 primerno adaptirana in restavrirana.

Kar končno zadeva prostorninsko razčlenjenost Prešernovega doma, velja opozoriti na zanimivo okoliščino, da njegov tloris ne izkazuje s kuhinjo zaprte veže kakor slovensko - alpski tlorisi, marveč vstran porinjeno kuhinjo in prehodno vežo, vsled česar je dokaj soroden podobno razdeljenim talnim ploskvam nekaterih ziljsko-koroških kmečkih hiš, ki so bile postavljene v 16. in 17. stoletju. Ker pa so znane prehodne veže in vstran porinjene (ne stranske) kuhinje tudi iz kasnejšega časa, na Gorenjskem na primer iz 18. in 19. stoletja, nam sama tlorisna površina brez že obravnavanega kletnega portala ne more kaj prida pomagati pri ugotavljanju starosti pesnikove rojstne hiše.

— — —

V nasprotju z razdelitvijo osnovne ploskve je s stališča stavbne zgodovine manj problematična navpična organiziranost zgradbe, katere podstrežna izba predstavlja nedvomno poznejši dodatek nad starejšim, v bregu vrhu prizemne kleti stoječim pritličjem.

ŠTEFAN ERŽEN

družinski pomenki

Matjaž, Polonca in Špela

bodo praznovali

Še veliko srečnih in zadovoljnih let! Na mnoga leta! Take in podobne čestitke izrekajo ljudje po vsem svetu dan za dnem. Vsak dan namreč praznuje na tisoče ljudi svoj rojstni dan: drugi, tretji, deseti, dvajseti, petdeseti . . .

Ustavimo se pri najmlajših. Ni še dolgo tega, ko se je pričelo novo leto. Večina rojstnih dni je še pred nami, zato mislim, da ne bo napak, če se pogovorimo, kako pripraviti našim malim slavljenkam in slavljencem za njihov praznik čim več veselja. Saj vem, Polonci je mama namenila novo punčko, Matjaž bo dobil lepo slikanico, a Špelca, ki hodi že v šolo, pravo pravcato knjigo. Prepričana sem, da bodo vsi trije zelo veseli. Toda, ali jim ne bi pripravili letos tudi skromne domače zabave? Samo malo dobre volje je treba in uro ali dve časa. Uspeh ne bo izostal. Otrok se bo še dolgo spominjal prijetno preživelega popoldneva. Na ta način bomo v njem že od malega vzgajali čut za družabnost in obnašanje v družbi.

Prijatelje, ki jih želi povabiti, naj otrok izbere sam. Najbolje je, če so približno enake starosti. Odrasli moramo na praznovanju paziti, da ne bomo spremenili otroške zabave v svojo zabavo. Pustimo jih, da se sami zabavajo — oni znajo to najbolje brez stalnega nadzorstva. Seveda pa bomo temu primerno uredili prostor, kjer se bodo zabavali. Odstranili bomo vse občutljive in dragocene predmete.

Na mizo, pripravljeno za otroško pojedino, ne spada boljši prt, še manj dragocena vaza, najlepši krožniki in kozarci za »posebne prilike«. Mizo bomo okrasile s pajacki iz sadja in keksov. Napravimo jih kaj preprosto. Na mandarini izrežemo oči, usta, nos, pokrijemo pravkar nastalo glavo z razmočeno suho smokvo in vse skupaj podstavimo s tremi okroglimi keksi. Z nekaj domiselnosti bomo napravile tudi iz suhih sliv, jabolk in hrušk kako prijetno figurico.

S čim bi otrokom postregle, se vprašujete, kajne? Vam smem predlagati? Potrudite se, da bo vse čim bolj podobno sprejemu vaših gostov, zato jajčno mleko imenujte liker in ga dajte otrokom v majhnih kozarčkih. Sadni sokovi naj bodo vino, zakaj ne? Koščke kruha lahko premažete z nepikantnim skutinim namazom in okrasite s cvetom iz kuhane rdeče pese ali korenčka, ki ji dodaste še list kisle kumarice. Po takšnih okusnih sendvičih bodo otroci kaj radi segali.

K navadnim keksom dodajte domine, ki se jih bodo otroci gotovo razveselili (naredite dobro vgneteno zmes iz 19 dkg zmletih orehov, 7 dkg zmlete čokolade, malo vanilije in enega beljaka. To razvaljajte, oblijte z beljakovim ledom ali s čokoladnim oblivom. Ko se osuši, narežite ploščice, na katere naredite temne, oziroma bele pikice). Seveda, najbolj svečana je še vedno tradicionalna tortica s svečkami. Če se boste odločili tudi zanjo, naj se mala slovesnost prične z ugašanjem svečk.

S svojimi predlogi bom končala, saj vsaka mati ve, s čim bo še ustregla svojemu otroku in njegovim prijateljem. Želim, da bi moje besede ne bile čisto zaman. Rojstni dan je vendar samo enkrat na leto.

Metka

Mizica, pogrni se!

V današnjem času si marsikatera samska delavka in uslužbenka sama pripravlja kosilo in večerjo v svoji sobici. Njim je namenjen tale sestavek, saj ob vsakodnevnih opravkih mnoge ne pomislijo nato, da bi mizo prijetno uredile, četudi samo zase.

»Sobica je tako majhna, vsi kotički so založeni in za boljše serviranje ni prostora, bo ugovarjala ta ali ona. Že res, prostora je malo, toda zadustuje prav mala mizica ali celo premična deska, ki jo po uporabi naslonimo ob steno. Važno je, da je lepo pogrnjena, kajti z veliko večjim tekom bomo použile svoje kosilo v lepem okolju.

Ročno delo, ki se ga bomo lotile v prostem času, je za okras mize še posebno lepo. Na sliki si lahko ogledate takšno individualno garnituro — prtiček, na katerega postavimo krožnik, in torbico za jedilni pribor. Vzorec izpolnimo s polnim vbodom, le na sredini cveta napravimo vozliče. Barve izbiramo poljubno, prav tako vzorec.

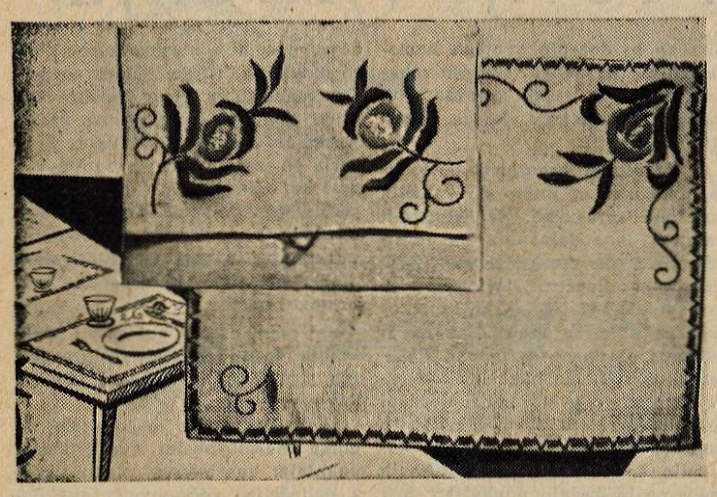

Takšne male garniturice lahko napravijo šolarke za vse družinske člane. Za vsakega od njih pogrnemo mizo s svojim prtičkom, zato ni treba, da imamo en sam velik prt. Miza bo na ta način bolj pestra, pa tudi pri pranju bomo imele manj preglavic.

JEDILNIK

KOSILO: cvetačna juha, kroketi v paradižnikovi omaki, pire krompir, — solata.

Cvetačna juha: pol kg cvetače, 4 dkg masti, 3 dkg moke, zelen peteršilj, 1 strok česna, muškatni orešček, 1 dcl smetane, 6 dkg riža.

Cvetačo operi, razdeli na cvetke in liste, drobno razreži in daj kuhati v vrelo slano vodo. Ko je že mehka, dodaj opran ali zbrisan riž in zabeli s svetlim prežganjem. Nazadnje dodaj še zelen peteršilj in kislo smetano.

Dodaj še orešček in po okusu poper.

Kroketi: pol kg govedine, 15 dekagramov belega kruha, 3 dkg masti, 5 dkg čebule, precej popra, 1 jajce, 2 stroka česna, ščep cimeta, 3 dkg masla, 3 dkg drobtin.

Zmelji govedino na mesoreznici, pridaj v vodi namočen in ožet kruh in ga tudi zmelji. Nato na masti prepraži čebulo, ji dodaj mast, nato še poper, drobno sesekljan česen, jajca in cimet. Vse dobro premešaj, soli po okusu in izoblikuj krokete. Povaljaj jih v drobtinah in po obeh straneh opeci na masti.

Omaka: 4 dkg masti, 2 dkg sladkorja, 3 dkg paradižnikove mezge.

Na masti zarumeni sladkor, dodaj moko in naredi temno prežganje. Nato dodaj še paradižnikovo mezgo in potem razredči s hladno vodo. V vrelo omako dodaj krokete in pusti, da še nekaj časa vre.

VEČERJA: pražena jetrca, široki rezanci . solata.

Pražena jetrca: 50 dkg jeter, 7 dkg masti, 10 dkg čebule, sol, poper, voda, majaron, paradižnikova mezga.

Na masti zarumeni čebulo, dodaj na lističe zrezana jetrca in jih praži največ 10 minut. Zalij z malo vode, dodaj še žlico paradižnikove mezge, popopraj in nazadnje osoli.

Široki rezanci: 40 dkg moke, 2 jajci, sol, vodo, žličko olja, 7 dkg masti, 7 dkg drobtin.

Naredi rezančevo testo iz moke, jajc, olja in vode. Dobro vgneteno razvaljaj, razrežži na 4 cm dolge in 2 cm široke rezance. Skuhaj jih v slanem kropu in zabeli z drobtinami.

VAŽNO ZA STARŠE!

Otrok in družina

Izšla je prva številka revije »Otrok in družina«. Osem let je izhajala pod imenom Mladi svet in je še danes naša edina vzgojna revija.

Vsebina prve številke je približno takšna: za uvod je napisala odgovorna urednica lista Zima Vrščaj-Holy nekaj o preimenovanju revije in pomenu, ki ga ima za vse ki se ukvarjajo z otroki in odraščajočo mladino. Leopold Krese je pisal o sklepu vodstva sindikatov, da bi uporabili čim več sredstev za vsakdanje življenjske potrebe. Z varstvom otrok v Celju nas je seznanila Lojzka Jančičeva. Ela Peroci piše v članku »Zares in za šalo« o otroških hišnih svetih. Sledi prispevek dr. Milice Bergantove »Čustvena vzgoja in duševni razvoj otroka v predšolski dobi«, članek Vladimirja Cvetka o ocenjevanju in napredovanju učencev v osnovni šoli, članek Andreje Hadžijeve o najnovejših izkušnjah zavoda za šolski film o avdiovizualnih sredstvih v otroških vrtcih. O predvajanih filmih v naših kino dvoranah in o uprizoritvi Osbornove drame »Ozri se v gnevu« pišeta Marija Vogelnik in in Ivan Potrč. Sledi priljubljen pomenek s starši, spolni pouk Helene Puharjeve in rubrika Midva.

Številka je vsebinsko in likovno bogata in bo gotovo razveselila vsako družino.

gorenjske bodičke

△ Ni dolgo tega, kar sem pisal v bodicah, da je Gorenjska oblačilnica v Kranju pred časom prodala neki ženski že nošeno obleko. Ker pa se Gorenjska oblačilnica z mojo odločitvijo ni strinjala, sem si prejšnji teden tisto nesrečno obleko sam ogledal. In kaj sem ugotovil? Ovratnik in nekateri drugi deli obleke so zares taki kot bi obleko nekdo že nosil. Pojasnili so mi, da je obleka izgotovljena najmanj 6 mesecev in da so tisti znaki od »vremenskih neprilik«, predvsem od prahu v lokalu. Obleko so vzeli iz redne prodaje; prodali jo bodo po močno znižani ceni. Ta dogodek je Gorenjsko oblačilnico privedel do odločitve, da bodo občutljivejše tkanine poslej shranjevali v posebnih plastičnih vrečicah.

△ Zdaj pa kaj bolj veselega, saj smo komajda ukrotili Pusta. Za uvod eno iz predpustnih dni. — V soboto, 31. januarja je bil v Kranju Veliki tekstilni ples. Brez muzike pa res ne gre, so menda rekli tudi prireditelji. Ker so bili v stiski za klavir, so se obrnili na Prešernovo gledališče. Prireditelj je obljubil, da bo klavir vrnil že v ponedeljek. Pa je prišel ponedeljek, klavirja nikjer. Minil je torek . . . pa sreda . . . Seveda je vmes Prešernovo gledališče večkrat vprašalo, kako je s klavirjem in kdaj ga nameravajo vrniti. Rečem vam, da je prireditelj nasul toliko obljub, da so bili tisti iz gledališča kar ginjeni. Klavirja pa ni bilo od nikoder. Končno, ko so bili telefonski pozivi postavljeni že precej na ostrino, so klavir v četrtek, 5. februarja le vrnili. In še nekaj. Prešernovo gledališče je — tako sem bil slišal — pri vseh mrtvih in še živečih uglaševalcih klavirjev priseglo, da klavirja poslej ne bo več posojalo. Kam se bodo prireditelji tekstilnega plesa obrnili za klavir prihodnje leto? To menda ni bil zadnji tekstilni ples v Kranju. Še več: v veliko zadrego so spravili tovariša, na čigar intervencijo je gledališče klavir posodilo. Obljubil je namreč, da bo klavir vrnjen že v ponedeljek.

△ Preteklo nedeljo sem v Kranju srečal znanca. Še pozdravil me ni.

»Si že bil na »Ribiškem tednu« v restavraciji Park?« me je začel kot obseden naskakovati. »Rečem ti, čudovito doživetje, pravi raj za sladokusce. Sladkovodne in morske ribe, morski pajki, sipe — skratka prava vodna menažerija . . . Kako okusno!

Nisem še utegnil odgovoriti na njegovo vprašanje, ko je že planil na mimoidočega prijatelja: ». . . dan Johan. Si že bil na »Ribiškem tednu« v restavraciji Park? Rečem ti, čudovito, pravi raj za sladokusce . . .«

Moj znanec je ves nor ustavljal ljudi in silil vanje z »Ribiškim tednom« v restavraciji Park. Vsakomur je predlagal, naj obišče restavracijo, kjer bo čudovito postrežen z ribami.

Njegovo obnašanje mi je postalo sumljivo in vprašal sem ga, čemu s tolikšno vnemo pošilja ljudi na »Ribiški teden«. Lice se mu je skremžilo in ni dosti manjkalo, pa bi zajokal.

»Prekleto, pa naj še drugi nasankajo. Zakaj bi samo jaz? Pomisli, tako hudo sem si zažele. postrv . . . Stopil sem v restavracijo in naročil. Čudovita je bila, to moram priznati, ampak cena dragi moj, cena. Mislim sem, da me bo prizadelo. Pomisli, za postrv, ki ni bila, ko je še plavala, težja kot 25 dkg, sem odrinil 500 dinarjev. Zdaj pa vzemi v roko računicoJ Štiri take postrvi tehtajo 1 kg in veljajo pri trgovcu okrog 360 dinarjev. Restavracija pa dobi zanje 2000 dinarjev. Še zdaj razmišljam, s čim so začinili ribo, da je bila tako draga?«

Takole bo in nič drugače: Pust je zavrtel ljudem glave in tega se menda zaveda tudi vodstvo restavracije Park. Zakaj ne bi teh norih dni izkoristili in izpraznili ljudem denarnice. Tiste mreže, ki so jih razpeli pod stropom kot simbol ribištva, pa služijo menda za to, da lovijo vanje goste — kaline, ki nasedajo »zasoljenim« mikavnostim Ribiškega tedna.

△ Javna stranišča v Kranju nimajo sreče. Iz prvega so naredili akvarij, iz drugega — pralnico . . . Zdaj so pa iznajdljivi Kranjčani našli pravo pot iz zagate. Zelo primeren prostor so našli v slepi ulici, ki vodi k Vajenski šoli. Hudo prijetni sprehodi po tej ulici so ob nedeljah in ponedeljkih zjutraj. Preveč je neokusno, da bi o tem še govoril.

△ Mimogrede še skromno vprašanje. Sicer ne vem, komu bi ga namenil? Kaj nameravajo s tisto razrito vdolbino pod arkado kranjske Delikatese. Tista »parcela« se mi zdi kar malo premajhna, da bi bilo moč postaviti na njej kaj primernega. Menda bo najpametneje, če luknjo asfaltirajo.

△ To pot je tudi Oča iz Kranja prispeval svojo domislico. Pogovor je nanesel na občinsko glasbeno revijo, ki je bila pretekli teden v Kranju. O svojih vtisih je takole modroval: »No ja, čisto lepo in zabavno je bilo. Veseli gorenjski fantje iz Šenčurja so me pa le razočarali. Prepričan sem bil, da bodo v program popevk vnesli vsaj še hoola,hoop. Trebušni plesi, pa čeprav pred mikrofonom so brez obroča kar preveč monotoni. In kako lepo bi na ta način proslavili spomin na Prešernovo smrt . . .«

Vas pozdravlja Vaš

Bodičar!

RAMLN SPOTIKC

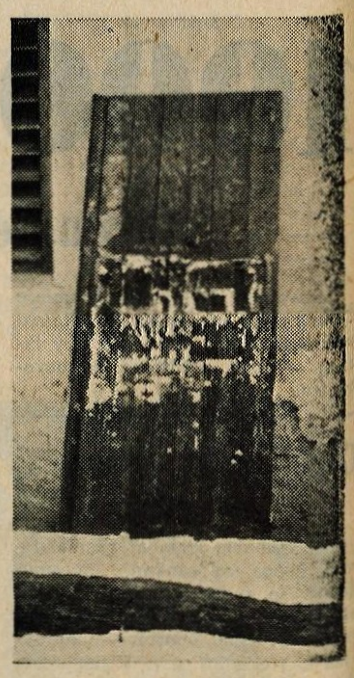

»Če nimate kaj name napisati, me vsaj ne izpostavljajte golo ob cesti!«

Tako bi upravičeno lahko rekli o veliki oglasni deski, ki stoji naslonjena na zid ob glavni cesti v Podbrezjah. Upati je, da se jo bo kdo usmilil.

STOJ △ splošna nevarnost

Pogosto vozniki svojim motornim vozilom kar preveč zaupajo. Seveda niso redki primeri, da se takšno slepo zaupanje hudo maščuje. Da je temu tako, bomo dobili dovolj zgovoren primer v naslednji prometni nesreči, ki se je primerila v petek, 6. februarja na cesti I. reda, ki vodi mimo letališča Alpskega letalskega centra v Lescah.

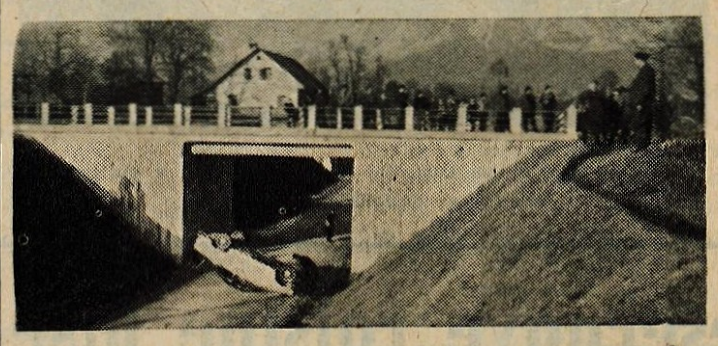

Ob 13.45 je proti Jesenicam hitel osebni avtomobil Opel Olimpia z dvema potnikoma iz Kamnika. Ker je bila cesta prosta in suha ter vidljivost dobra, ni nič čudnega, da je avtomobilist precej odločno pritiskal na ročico za plin. Očividec pripoveduje, da je avto vozil zelo naglo, vendar po desni strani cestišča. Tudi potem, ko je zapeljal v ovinek, ki pred cestnim podvozom Lesce—Begunje rahlo zavija na levo, se je še držal svoje smeri. Ko pa bi moralo vozilo, potem ko je prišlo iz ovinka, izravnati smer vožnje, je zavilo počasi z desne strani cestišča na levo. Z nezmanjšano hitrostjo je avto zdrvel po travniku in končno zgrmel 5 metrov globoko v cestni podvoz. Očividec trdi, da je imel voz še vedno toliko hitrosti, da se kolesa strmega pobočja sploh niso dotaknila, temveč je vozilo zviška strmoglavilo na podvozno cesto. Avto se je prekopicnil in obležal s kolesi navzgor. Naključje pa je hotelo, da je bil v neposredni bližini organ Ljudske milice, ki je ponesrečencema takoj prihitel na pomoč in ju izvlekel iz prevrnjenega voza. Potnika sta bila takoj nato prepeljana v jeseniško bolnišnico. Voznik je utrpel hude telesne poškodbe, sopotnik pa lažje. O škodi, ki je nastala na avtomobilu, skoraj ne kaže govoriti. Menda sta sliki dovolj zgovorni.

Kako je prišlo do nesreče? Kje tiči vzrok?

Komisija je izključila prav vse možnosti, razen te, da je avtomobilu odpovedalo krmilo prav v ovinku. Na kraju, kjer bi moral voznik smer vozila izravnati, tega očividno ni mogel storiti. Zato so kolesa na zmrzli travi drsela in pustila za seboj okrog 60 metrov dolgo sled. Domneva, da je voznik zaužival alkohol, je bila ovržena.

Tokratna prometna nesreča dovolj resno opozarja, dat udi novim vozilom ne kaže slepo zaupati!

Ob 40-letnici KPJ

Poročilo iz Vukovara

Levičarji nekdanje socialne demokratske stranke v Sloveniji, ki so se v začetku leta 1920 združili v Socialistični delavski stranki Slovenije z namenom, da se vključijo v Socialistično delavsko partijo Jugoslavije (komunistov), so se še nadalje trudili, da bi zrevolucionirali tudi vodstvo socialne demokratske stranke, ki je leta 1919 odklonilo povabilo na Kongres zedinjenja v Beogradu, in tako vključili v komunistično gibanje vse slovenske socialistično misleče delavce. Zato so se levičarji udeležili tudi socialdemokratskega kongresa v Mariboru. Na tem kongresu je vodstvo slovenske socialne demokracije sprejelo levičarski predlog in sklenilo, da se udeleži II. kongresa SDPJ(k), ki je zasedal junija 1920 v Vukovaru. Na ta kongres sta bila z Jesenic odposlana dva delegata, in sicer član SDPJ(k) Anton Vergelj in podpredsednik krajevne organizacije SDPJ(k) Janez Smolej[1]

S kakšnim namenom so se slovenski socialni demokratje udeležili kongresa v Vukovaru, je pokazal sam potek njegovega zasedanja. Na kongresu so se solidarizirali z odpadniško Topalovićevo skupino in skupno z njo demonstrativno zapustili zasedanje. Od dvajsetčlanske slovenske delegacije so na kongresu ostali samo trije člani, med njimi oba jeseniška delegata. Ta dva sta prenesla sklepe vukovarskega kongresa na članstvo krajevne partijske organizacije na Jesenicah. Med temi sklepi je bil tudi sklep o preimenovanju Socialistične delavske partije Jugoslavije (komunistov) v Komunistično partijo Jugoslavije. Prav tako so jeseniški komunisti razpravljali o programu in statutu KPJ, ki je bil sprejet na kongresu in vseboval osnovne programske linije, ki niso bile popolne in so vsebovale velike pomanjkljivosti tako glede na nacionalno vprašanje, ki ga program niti ne omenja, glede na agrarno vprašanje, ki je bilo zelo nejasno formulirano, glede na plačevanje davkov v socialistični družbi itd. Kljub tem pomanjkljivostim pa ta program dokazuje, da je KPJ že stopila na pot ostrega revolucionarnega razrednega boja, kar je bilo — kakor je rekel tovariš Tito na V. kongresu KPJ — najpozitivnejša stran tega programa.

Na zborovanju v Delavskem domu na Jesenicah, na katerem sta jeseniška delegata poročala o Vukovarskem kongresu, je jeseniško članstvo KPJ navdušilo predvsem poročilo o velikem številu komunističnega delavstva, ki so ga zastopali delegatje na kongresu. Članstvo je obsodilo tudi obnašanje tistih delegatov, ki so se solidarizirali s Topalovićem in demonstrativno zapustili vukovarski kongres. To je še bolj zaostrilo razmerje med komunisti in socialnimi demokrati na Jesenicah, ki so domovali pod isto streho v Delavskem domu, ki je bil last delavske konzumne zadruge ali kakor so ji na Jesenicah rekli »rdeči konzum« (v razliko s »črnim konzumom«, ki so ga imeli v rokah krščanski socialisti). »Rdeči konzum« pa so si lastili socialni demokratje in so bili kot taki tudi pravni lastniki Delavskega doma. »Konzumarji«, kakor so imenovali komunisti lastnike zadruge, po Vukovarskem kongresu komunistov v Delavskem domu niso hoteli več trpeti. Izrabili so pravno lastništvo in niso dovolili krajevni organizaciji KPJ, da bi imela svoj sedež v Delavskem domu. Zato so se morali komunisti, tako kakor pred desetletji prvi jeseniški socialisti, zbirati k predavanjem, zborovanjem in drugim prireditvam v gostilniških lokalih. Največ so se zbirali v gostilnah pri Brunerju in pri Verglesu.

[1] Janez Smolej, ki je bil takrat podpredsednik jeseniške krajevne partijske organizacije in ki se je udeležil vukovarskega kongresa, je že čez nekaj let zapustil komunistične vrste in presedlal v vrste Jugoslovanske strokovne zveze.

Ustanovitev tamburaškega zbora »Svobode« Dobrava—Vintgar l. 1923

V noči med 30. in 31. decembrom

Jugoslovanska buržoazija je zaradi slabosti, ki jo je pokazalo vodstvo KPJ zlasti ob zlomu železničarske stavke aprila 1920, nadaljevala svojo ofenzivo proti komunističnemu gibanju v državi. Da bi si utrdila svoj vladajoči položaj v državi, je izdala interese slovenskega naroda na Koroškem, v Slovenskem Primorju in v Istri. Oktobra 1920 smo Slovenci izgubili Slovensko Koroško, kar je pospešilo germanizacijo in je zaradi mešetarjenja velesil, ki so se opirale na leto 1920, tudi po drugi svetovni vojni ostala v okviru Avstrije. Prav tako je jugoslovanska buržoazija zaradi utrjevanja svojih notranjih pozicij v tem času prepustila Slovensko Istro in Primorje Italiji. Ni ji bilo mar, da je s tem prepustila velik del slovenskega naroda nenehnemu zatiranju in načrtnemu raznarodovanju. Konec l. 1920 se je počutila že močno in je pripravila odločilen udarec proti KPJ. V noči med 30. in 31. decembrom 1920 jo je z »Obznano« postavila izven zakona skupaj z Zvezo komunistične mladine in razrednimi sindikati ter uzakonila zaplembo celotnega premoženja omenjenih organizacij.

Zaradi neznatnega odpora proti »Obznani« je buržoazija poostrila svoje nasilje nad komunisti. Na Jesenicah je bil prva žrtev tega nasilja predsednik krajevne partijske organizacije Štefan Weiss, star borec za pravice delavskega razreda, star socialist, ki mu je oktobrska revolucija pokazala napake avstrijske socialne demokracije, nad katero se je bil razočaral kakor mnogi že ob izbruhu prve svetovne vojne. Bil je med organizatorji delavskih demonstracij v upanju, da bodo prerasle v revolucijo, in ki je bil po prevratu novembra 1918. leta med tistimi, ki so ustvarili močno levičarsko skupino med jeseniškimi socialisti, skupino, ki je junija 1919 prelomila s socialno demokracijo in se pridružila komunistom. Bil je človek, ki je zaradi svojega delovanja zasluženo postal prvi predsednik krajevne partijske organizacije na Jesenicah in jo vodil vse do januarja 1921. Takrat so ga aretirali in na kratko opravili z njim. Vzeli so mu državljanstvo pod pretvezo, da je Korošec in da mu je zato pot odprta v Avstrijo. Izgnali so ga, dasi je bil Weiss že dolgo vrsto let na Jesenicah in je imel tu domovinsko pravico. S Štefanom Weissom je jeseniški delavski razred izgubil svojega neukrotljivega in priljubljenega tribuna, partijska organizacija pa svojega predsednika in enega izmed najbolj sposobnih svojih članov, kar je pomenilo zanjo težek udarec prav pri prehodu v ilegalo.

Prepoved Komunistične partije je redčila vrste jeseniških komunistov. Mnogi komunisti, po rodu Korošci, so takrat izstopili iz KPJ. Ne toliko zaradi omajanega prepričanja, kolikor zaradi bojazni, da bodo doživeli podobno usodo kakor Štefan Weiss. Odpadli pa so seveda tudi taki, ki so v času, ko je kazalo, da bo revolucija lahka, vstopili vanjo zaradi osebnih koristi, ki so si jih nadejali po zmagi revolucije. V vsakem gibanju in v vsakem času so taki ljudje in so zato za vsako gibanje najbolj škodljivi. S takimi koristolovci partijska organizacija na Jesenicah ni ničesar izgubila, marveč se je samo prečistila. Čeprav je številčno upadala, je prav ob prehodu v ilegalo jeklenela. S prehodom v ilegalo, pri katerem sta se kot organizatorja najbolj izkazala tajnik partijske organizacije Ciril Košir in blagajnik France Ravnik, se začenja drugi del zgodovine jeseniškega delavstva med obema vojnama, obdobje, ki je trajalo do leta 1929 in v katerem je partijska organizacija doživela še marsikatero itrdo preizkušnjo. Buržoazno nasilje je še marsikoga zlomilo, toda jedro je vedno bolj jeklenelo in ga ni mogel uničiti niti najhujši teror.

Vsak ponedeljek in petek v „GLASU GORENJSKE“ najnovejši dogodki v besedi in sliki

Naročajte in čitajte „Glas Gorenjske“ - najbolj bran časopis na Gorenjskem

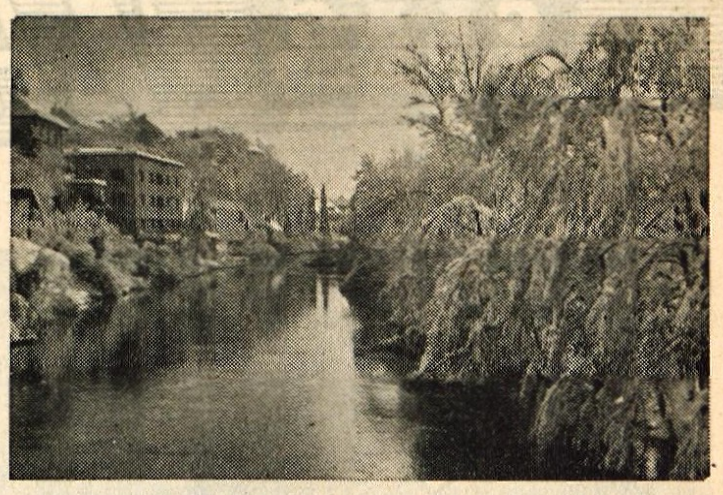

KRANJSKA RAZGLEDNICA: Začetek ali konec zime...

V Jurjevem kot drugod...

Jurjani so prav taki ljudje kot so v Cerkljah, v Kranju, v Predvoru in drugod po Gorenjskem. Stari se prav tako zgražajo nad mladino, češ da je »na slabih poteh«, mladina se prav tako pritožuje, da nima prostorov za plesne vaje, ne razumevanja pri starejših. Prav tako kot drugod po Gorenjskem Jurjani hvalijo cviček brez vode, prav tako delajo in te dni prav tako gledajo navzgor, kdaj bo snežilo.

V tem rednem vsakodnevnem življenju pa je Jurjane vendarle nekaj vznemirilo, jih odtegnilo od tistega povprečnega, navadnega, umirjenega življenja. Nekateri pravijo, da je to prijetnejše. Pravijo, da prej minevajo ti dolgočasni zimski dnevi. Drugi pa obratno: nervozno mahajo z rokami in zahtevajo pravice, pravijo, da ne vzdrže.

Umirjenejši vaščani pravijo, da se vsa stvar vleče že sem od zadnjih parlamentarnih volitev. Mlinarjevi so imeli svojega kandidata. »Zakaj pa govorimo o demokraciji?« so takrat dejali in posebna kandidatna lista je romala od hiše do hiše, podpisi so se kopičili. Toda, na volitvah — premalo glasov! Mlinarica je bila iz sebe. Vas se ji je na tiho posmehovala. Toda ne dolgo. Ko se je pred časom, ob večernem mraku nekdo iz vasi vozil mimo Mlinarjevih, je kolo nepričakovano treščilo v jarek. Kolesar je k sreči odnesel celo glavo. Lahko bi bilo huje.

»Jarek prek poti so skopali! Pot, ki jo rabimo že 100 let,« so se jezili Jurjani.

»Čez našo zemljo gre. Jaz ukazujem, jaz plačujem davke,« je rekla Mlinarica.

Toda vas se ni pomirila. Na zboru volivcev so znova protestirali proti takemu ravnanju. Izvolili so neko »komisijo za premirje«. Ta se je naslednji dan javila pri Mlinarjevih, pred jarkom prekopane poti. Izid: nekaj dni za tem je bila preko poti še visoka, močna ograja. Če je tako končala pravda, še ni znano.

Še preden se je polegla napetost okoli poti pod vasjo, je Jurjane vznemirila druga neprijetnost. Šlo je za dve ženski, mamo in hčerko. V vasi sta znani kot ura v zvoniku. Prav bistri res nista, toda za kmečka dela sta sposobni. Taka je prišla mama kot služkinja k Basinovim. Gospodar jo je »vpeljal« v vsa domača dela in kar je bilo najhuje, ona je kaj kmalu dobila hčerkico. Po vasi se je takrat šušljalo kot marsikdaj, in znova zašlo v pozabo. Služkinja pri Basinovih pa je ostala kot prej, le da je imela še hčerkico. Toda žal hčerkico, pravo naslednico njenega trpljenja — bila je slaboumna kot mati. Vendar sta ostali, delali in živeli pri hiši in vse kar je bilo, je šlo počasi v pozabo.

Zdaj pa... Nenadoma sta ti dve siroti postali dva jurjanska »blapca Jerneja«. Nimata kam spati, nimata nikogar. Dom, na katerem sta bili, kier je mati delala malo ne petdeset polnih let, ta dom ni več njihov. Nekdanji gospodar je vse prodal. Kupec ni prevzel skrbi za dve ženski. Tako sta se po malem znašli zunaj hiše. Potrkali sta na vrata Jurjanov. Sprejeli so ju. »Dokler se ne reši drugače,« so rekli. Toda izgledov ni. Kdo naj vzame pod streho v oskrbo staro, izčrpano ženo, kdo ima sobo, stanovanje za to?

O tem se razgovarjajo Jurjani te dni. Tudi pusta so pokopali kot drugod po Gorenjskem in se poklonili njegovemu spominu. Toda nekatere stvari pri njih pa vendarle niso prav take kot drugod, marveč svojstvene, posebne.

K. M.

VIHAR POD TRIGLAVOM

Riše Milan Batista

Smrt na Okroglem

77

Borci so skorajda pozabili na previdnost in se nagnetli preblizu izhoda, navdušeni nad Stakovim uspehom. Top na drugem bregu je stal sam in zapuščen; topničarji so po Stankovih rafalih poiskali kritje v razgonih njive. Zdaj so se tudi Nemci opomogli od presenečenja in besno so zažvižgale krogle okrog izhoda, da so se fantje morali umakniti globlje.

78

Stanko ni več streljal — toda okoli topa je bilo kljub temu vse mirno. Nemci so ga odpeljali šele potem, ko so ves breg zastrli z umetno meglo, ki je zakrila zelence pred partizanskimi pogledi. Stankov uspeh je borcem spet dal poguma. Morebiti se bodo pa ponoči le prebili? Le za Planina jih je skrbelo, saj odkar je izginil, niso vedeli, kje je ostal.

79

Planin je medtem še vedno tičal v vodi — na istem mestu, kamor se je bil zatekel zgodaj zjutraj. Kolena mu je oblivala ledena Sava; od snega, ki ga je pomlad raztopila v planinah, je bila voda tako mrzla, da mu je ledenela kri v žilah. Niti premakniti se ni upal in kadar ga je kdaj pa kdaj napadel kašelj, se je le z največjimi napori premagoval.

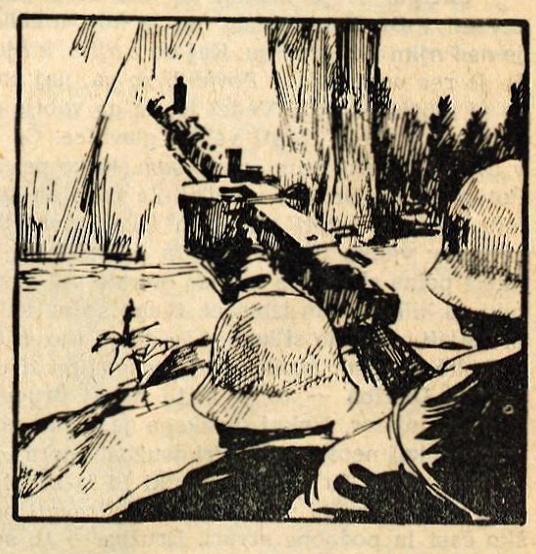

80

Na skali nad njim pa so ležali Nemci okoli strojnic, ki je skoraj neprestano tolkla po votlini. Po njej bi lahko ugotavljal, kaj delajo tovariši — saj so na vsak gib v votlini nemški mitraljezci takoj odgovorili z dolgimi in gostimi rafali. Ampak on ni mislil na Švabe nad svojo glavo, ampak na tovariše v votlini — kako bi jim pomagali.

ZADNJA STRAN

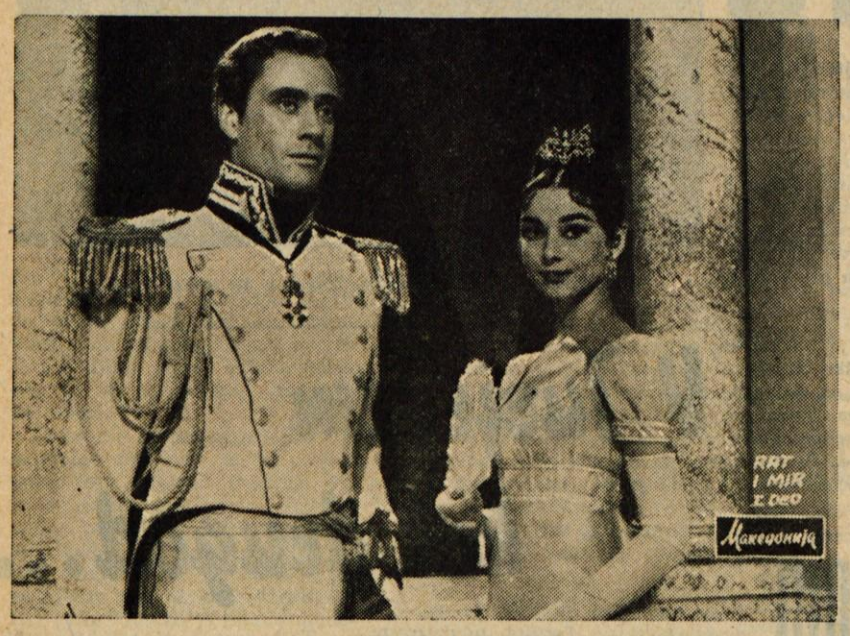

Gledali bomo . . .

Menda ni filma, o katerem bi bilo še pred realizacijo toliko govorjenja kot o italijanskem barnem filmu v vistavision sistemu »VOJNA IN MIR«. Mnenja kritike so deljena; nekateri to filmsko realizacijo v dveh delih hvalijo, drugi grajajo. Nobenega dvoma pa ni — film je veljal težke milijone. Oceno bomo odložili do takrat, ko bo film dosegel Gorenjsko. Mikavnosti prav gotovo ne bo manjkalo. Za to nam jamči obširna galerija slovečih imen iz filmskega sveta: režiser King Vidor in igralci Audrie Hepburn, Henri Fonda, Mell Ferer, Vittorio Gassman, Anita Ekberg itd.

Prvi atomski ledolomilec

pred poskusno vožnjo

»Lenin« — sovjetski ledolomilec na atomski pogon, ki so ga po 16 mesecih graditve splovili pred letom dni v leningrajski ladjedelnici, bo v kratkem povsem dograjen in bo šel na prvo poskusno vožnjo. Plul bo lahko več let, ne da bi mu bilo treba dodajati gorivo. Sovjetski strokovnjaki napovedujejo, da se bo ledolomilec lahko prebijal skozi led vse do Severnega tečaja. Na krovu bo imel dva helikopterja, ki bosta posadki posredovala podatke o ledu, skozi katerega bodo pluli.

Ladja »Lenin«, ki tehta 16.000 ton, bo najmočnejši doslej zgrajeni ledolomilec. V njenem trupu so trije jedrski reaktorji s skupno 44.000 KM, kar predstavija dvakrat večjo moč, kot pa jo ima do zdaj najmočnejši ledolomilec »Glacier«.

Na ledolomilcu »Lenin« bo skupina znanstvenikov, ki bodo upravljali z atomskimi reaktorji in raziskovali najrazličnejše lastnosti Arktike. Glavna naloga ledolomilca pa bo vzdrževanje Velike severne poti ob severni obali Sibirije. Ta pot predstavlja pomorsko zvezo med Murmanskim in Vladivostokom, dolgo 11.000 morskih milj.

V arktični ocean se izlivajo tri velike reke — Ob, Jenisej in Lena — ki so skupno s pritoki glavna prometna zveza, po kateri prevažajo blago iz prostranega sibirskega zaledja, v katerem je še zelo malo cest in železnic.

Ledolomilci, s katerimi je do zdaj razpolagala Sovjetska zveza, lahko po Severni poti plovejo samo približno 10 tednov v letu — v času kratkega arktičnega poletja od julija do septembra. »Lenin«, ki so ga splovili 5. decembra 1957 pa bo lahko to pot uporabljal dalj časa. Konstruiran je tako, da si bo utiral 30 m široko pot ne glede na debelost ledu. Pri normalnih pogojih je njegova največja možna hitrost 18 morskih milj na uro. Strokovnjaki so izračunali, da se bo skozi 2,5 m debel led lahko prebijal s stalno hitrostjo dveh morskih milj. Kljun bo zgrajen tako, da bo lahko »nasedel« na led pred seboj in ga potem zdrobil s svojo težo. Če bo naletel na debelejše plasti ledu, bodo vključili posebne črpalke, ki bodo v tanke pod ladijskim kljunom načrpale toliko vode, da bo prav s svojo težo lahko prebil kakršnokoli ledeno oviro. Iste črpalke bodo reševale ladjo, če jo bo z vseh strani obkrožil led.

Za normalno vožnjo bosta delovala le dva izmed treh reaktorjev. Dajala bosta paro turbogeneratorjem, katerih moč znaša 30.000 kilovatov. To je energija, ki zadostuje za potrebe precej velikega mesta. Tretji atomski reaktor bodo vključili le po potrebi. Vsi trije reaktorji bodo porabili dnevno samo za eno kavno žličko urana, zato bo ladja lahko plula več let, ne da bi se ji bilo treba oskrbovati z gorivom. Dejavnost atomskega ledolomilca bosta morda omejevali le vzdržljivost posadke in zmogljivost skladišč za hrano in druge potrebščine. Strokovnjaki pravijo, da bo ledolomilec lahko brez vmesnega postanka preplul oba tečaja.

Ladijski trup je zgrajen iz posebnega visokokvalitetnega jekla, ki lahko zdrži zelo velike pritiske ledu. V celoti je ladja dolga 134 metrov, visoka pa 27 metrov, Kapetan Pavel Ponomarc, eden od pionirjev Velike severne poti, bo lahko upravljal ladjo — krmaril, reguliral hitrost vožnje, zaustavljal in poganjal stroje naprej in nazaj — samo s kontrolnimi gumbi na komandnem mostu ladje.

Posadki ne bo grozila nevarnost atomskega sevanja, ker obdajajo v vodo potopljene reaktorje železobetonski oklepi, ki tehtajo 3000 ton. Zrak, ki bo prehajal iz prostora, kjer so reaktorji, bodo čistili posebni filtri. Radioaktivne snovi bodo spravljali v posebne cisterne, ki jih bodo praznili na določenih mestih. Razen tega bo na krovu tudi aparat, ki bo vodi odvzemal radioaktivne sestavine.

Raketa za Mars?

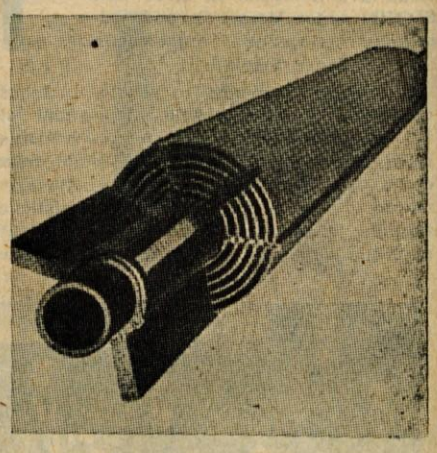

Zunanji videz neznanih tehniških stvaritev nas kaj rad zapelje na napačno pot. Predmet na sliki je cevast element z gorivom za drugi belgijski atomski reaktor. Služil bo za raziskavo materiala. Vsak tak element tvori šest koncentričnih cevastih delov, dolgih približno 1 meter. Vsak cevasti del je sestavljen iz treh upognjenih in zavarjenih plošč, ki so prevlečene z zlitino aluminija in urana. Po režah med ploščami bo tekla hladilna voda, trokraka krila, ki tako močno spominjajo na raketo, pa služijo za pritrditev!

Največja kronika ŠKANDALOV

Britanski aristokrati niso bili kdo ve kako veseli, ko je izšel trinajsti zvezek zbirke »Complets Peerage« (Vse plemstvo), kajti to obsežno delo, katerega prvi zvezek je izšel leta 1884 in ki obsega doslej že 15.000 tiskanih strani, ne poroča samo o junaških delih angleških aristokratov, marveč tudi o zločincih plemenitega rodu, o njihovih pustolovščinah in fantastičnih popadkih.

Pet zgodovinarjev, ki so doslej urejali to zbirko, se ni prav nič oziralo na čustva ali morebitni odpor še živečih potomcev in sorodnikov nekdanjih zločincev, pa čeprav so to princi in knezi, mar več je navajalo le suha zgodovinska dejstva.

V poglavju o »Queensberryjih«, enem najstarejših znanih angleških rodov, je zapisano, da je neki član tega rodu v navalu jeze pekel svojega kuharja živega na ražnju. Skoraj ob istem času je neki drugi član tega rodu ubil svojega osebnega služabnika in je bil zato obsojen na smrt. Pod vislice se je peljal v svoji najlepši kočiji, ki so jo vlekli trije pari belcev, krvniku pa je tik pred izvršitvijo sodbe izročil svileno vrv.

V tej knjigi pa niso opisana samo strahotna dejanja, marveč tudi najbolj neverjetne ljubezenske zgodbe, seveda popolnoma resnične. Grofica Castemaine je tako pogosto in tako hitro menjavala svoje ljubimce, da so se kralj Karel II. in dva plemenita lorda srdito spopadli zaradi očetovstva, ko se je grofici rodila hči Ana.

Lepa vdova lorda Primrosa je vztrajno odklanjala snubljenje grofa Stair, zato je ta kar na lepem vdrl v njeno spalnico, stopil k oknu in skozenj pomahal mimoidočim. Tako je milady morala reči »da«, če se je hotela izogniti javnemu škandalu in zasmehu.

Ta zbirka ovrže in postavi na laž ali v čudno luč tudi marsikatero bajko o izvoru lordovstva in sploh plemstva. Ena izmed kneginj Chandos je začela svojo kariero kot žena kravjega hlapca, ki jo je na trgu prodal knezu za vrečko srebrnikov. Prav tako je zavit v meglo tudi začetek in izvor sedanjega bogastva plemenitaških hiš. Cumberlandski vojvoda, brat kralja Jurija I., je plačal nekemu zakonskemu možu iz rodu Earl 10 tisoč funtov, ko ga je ta zalotil v ljubezenskem razmerju s svojo ženo. Richmondski lord pa je rešil svojo rodbino finančnega zloma s tem, da je oženil svojega sina s trinajstletno hčerko nekega lorda. Nevestin oče je obljubil, da bo na dan poroke pozabil velike igralske dolgove ženinovega očeta.

Še več takih in podobnih zgodbic vsebujejo dosedanji zvezki »Complets Peerage«.

ZA RAZVEDRILO

»Samo še za malenkost na desno, prosim!«

NOVI ZEPPELIN

Neki zapadnonemški inženir je iznajditelj »vakuum — Zeppelina«, ki bo, kot on meni, ponovno uvedel Zeppeline v letalski promet.

Ing. Hermann Steinbach je skonstruiral lahek in močan balon iz plastične snovi. Iz njega se izčrpa zrak in delni vakuum, ki pri tem nastane, vzdigne zračno ladjo z zemlje. S pomočjo sistema vakuumskih pump in ventilov se lahko regulira višina poleta. Kot prednosti nove zračne ladje je ing. Steinbach navedel veliko brzino in prostrane ter udobne kabine za potnike, ki bodo imeli lep razgled na zemljo.

Težave s pridobivanjem helija, negorljivega plina, ki je lažji od zraka in ki se uporablja za polnjenje balonov, so bile eden od vzrokov, da je Nemčija pred drugo svetovno vojno opustila gradnjo Zeppelinov. Zeppelin »Hindenburg«, ki je bil napolnjen z gorljivim vodikom, je leta 1937 zgorel v New Yorku.

ROMAN II. del 3

VIGENCI

Mimi Malenšek Konič

Odtrgal se je mislim na leta blagostanja in se spet zavrtal v Družbo. Jemala mu je mir, mučila ga je. Visela je nad njim kot grožnja. Kaj bo z njim, z njegovo kovačijo, če jo res ustanovijo? Povabili so ga, naj pristopi, toda on se ni mogel odločiti. Vedel je, da ga vabijo samo zato, ker sami ne morejo zbrati velike glavnice. Če pristopi, bi bil v Družbi zmeraj sam proti vsem. Kako pa, če ne pristopi? Potem bi ga Družba uničila! Že tako se je moral zadnja leta pogosto voziti okrog in iskati naročil. Nekje se je zatikalo: velike tvrdke, ki jim je prodajal leta in leta, so imele polna skladišča in niso marale več kupovati. Zastopniki so bili sitni in izbirčni. Blago so natanko pregledovali in zbijali ceno, da si komaj še dihal. Razen tega pa je tičal globoko v njem strah pred trgovskimi družbami. Ni jim zaupal. Družba — to je čisto nekaj drugega, kot samostojen mojster. Nekaj gladkega je, gibkega, neoprijemljivega. Nekaj neosebnega. Pri družbah mora biti človek zmeraj previden. Tu ni nikogar, ki bi ti segel v roko in dal besedo! Pri družbi se ne moreš sklicevati na obljubo, moško čast in podobne stvari. Družba — to so direktorji, ki težko prideš do njih, ker imajo baje zmeraj veliko opraviti, a jih kljub temu nikoli ne najdeš drugače kot sedeče v plišastem naslonjaču in z debelo havano v ustih. Družba je zmes predsednikov, tajnikov in tajnih svetnikov, katerih imen nikoli ne izveš, so pa kljub temu vsemogočni. Ne moreš se pogajati, sploh ničesar ne moreš, ker te zmeraj zavrnejo z besedami:

»Družba vaših pogojev ne more sprejeti . . .«

Ko že odpošlješ blago in nestrpno čakaš na denar, ti sporočijo:

»Družba se je odločila, da bo poravnala svoje obveznosti do vas v roku šestih mesecev . . .«

Pobesnel bi, toda te gladke družbe ne morem zgrabiti za vrat!

Pri taki družbi je nekoč že izgubil veliko denarja. Bila je ugledna družba, s sedežem sredi mesta, z rejenim direktorjem, blestečimi parketi, plišastimi naslonjači in preprogami. Nekega dne je propadla, ne da bi bil kdo prej kaj slutil. Dominik si je najel odvetnika in je družbo tožil. Potem pa se je zgodilo, da so druge družbe po svojih pravnih zastopnikih dobile iz konkurzne mase vsaj del svojega denarja, Dominik pa je ostal praznih rok. Pozneje je družba pod drugim imenom začela znova . . . Da, tem družbam ne prideš do živega!

Dominik si je rekel, da se ni bati, da bi se kroparska družba kdaj razrastla v tako mogočno podjetje, toda že to je odveč, da jo bodo sploh ustanovili. Jezno je pomislil, da je doslej premalo storil proti temu. Begal je na levo in desno, dogodkom pa puščal, da so šli svojo pot! Če bi bil pravi čas skušal mojstre odvrniti, bi se bilo gotovo vse drugače obrnilo. Španov Johan in Hetori sama ne pomenita nič! Zdaj pa je že prepozno. Hetori je prinesel pravila in za nocoj so sklicali sestanek pri Jarmu. — Dominik je postrani pogledal soseda in rekel:

»Počakaj . . . Jaz bom tudi.«

Rogovilc si je zaskrbljeno gladil brado. Tehtal je Dominikove besede. Če bi se obetal dobiček, bi Zgonc zatrdno pristopil. Preveč je sogolten, da bi izpustil dobiček iz rok! Če noče, potem je stvar tvegana. Nemirno se je prestopil in polglasno menil:

»Pa res . . . Ne kaže se zagnati v vodo, če ne veš, kako boš izplaval.«

»Tako je.«

Skoro nato je Rogovilc odšel. Dominik se je spet namenil v hišo, a so ga zmotili psi, ki so se pripodili izpred vozarne. Bili so trije — dva lovska in čuvaj, volčjak z jantarno rumenimi očmi. Plazili so se mu okrog nog in on jih je čehljal po mehki dlaki. Pri tem si je ogledoval lovsko psico, ki jo je sin Pavle kupil za deset kron. Deset kron za psa — Dominika je kar zapeklo, ko je pomislil, koliko denarja je sin vrgel za žival. Pavle je trdil, da je psica čistokrvna — to pa so bile stvari, na katere se Dominik ni razumel. Njemu je bilo vseeno, kakšni so psi. Pravzaprav mu niti do lova ni bilo. Vzel ga je v zakup, da je dokazal tržanom, kako si tudi on lahko privošči razkošje, ki sta si ga dotlej lastila samo Španoa in Hetori. Kadar si je vrgel dvocevko čez ramo, je navadno samo križaril po hostah, ne da bi kaj ustrelil.

Otresel se je psov in končno šel v hišo. V spodnji hiši so posli že večerjali. Iz kuhinje je prišla Vida, Anina daljna sorodnica, mlado dekle, ki so jo vzredili v hiši, s pladnjem vročih krapov. Voščila mu je dober večer in stekla po stopnicah v prvo nadstropje. Dominik je gledal za njo. Opazil je njene tenke gležnje v črnih svilenih nogavicah, nato pa še poškrobljeno spodnje krilo, obšito s čipkami, in se vznejevoljil.

Kako, da Ana te nastave ne vpreže v delo? je pomislil. Za deklo bi lahko odvrnila, je pa kakor punčka iz strdenja!

Počasi je šel za dekletom po stopnicah. Spotoma je mislil, kako je pred nekako desetimi leti Ana to dekle pripeljala v hišo. Bila je hči nekakšne Anine sestrične, ki je bila vdova po nekem uradniku, in ko je umrla, je Ana od pogreba vzela dekle s seboj domov. Dominik se nikoli ni veliko menil zanjo, zdaj, ko jo je videl tako prožno teči po stopnicah, pa ga je začela grabiti jeza.

Sakra — nazadnje Ana celo misli, da bom punčari dal doto, kadar se bo možila! je pomislil jedko, ko je že stopal v zgornjo hišo. No, to se presneto moti!

Zgornja hiša je bila še zmeraj taka, kot pred petindvajsetimi leti, ko je Dominik prvč s spoštljivo radovednostjo prestopil nizki prag. Miza je bila pogrnjena za štiri. Vida je razpostavljala krožnike, Ana je ropotala z noži in vilicami.